זון אויפגאנג — 4.18.
זון אונטערגאנג — 8.38.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און וואַרם

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 116. Winnipeg, Tues. June 16, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג

דינסטאג, א' תמוז, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
JUN 28 1931
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

פאָגראָם ברעכט אויס אין ראדאָם, פּוילן

מעמאָראנדום פון זעד לאוטי צו מאנדאטן-קאָמיסיע אנטהאלט א צאָל קלאגעס קעגן דער פאלעסטינער רעגירונג

(ספּעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

זשענעוא, יוני 16 (איטא). — אין'ם יערלאכן באריכט פון דעם וועד לאומי פארן יאר 1930, איבערגעגעבן צו דער מאנדאטן קאמיסיע פון דער פעלקער-ליגע וועלכע האט נעכטן דא געגעבן אירע דיסקוסיעס איבער דער פאלעסטינער פראגע, ווערט די פאלעסטינער אדמיניסטראציע שארף קריטיקירט פאר פארפעלן צו דערפילן די אירע מאנדאט פארפליכטונגען.

דער וועד-לאומי מאכט, צווישן אנדערע, די פאלגנדיקע קלאגעס:

1. די פאלעסטינער רעגירונג האט גאר נישט ניט געטאן צו דערמוטיקן קאמפאקטע אידישע קאלאניזאציע אויפן לאנד, ניט אויסטיילנדיק פאר זיי קיין מלוכה באדן און ניט פוסטע לאנד ווי דאס ווערט אויסגענומען אינ'ם מאנדאט.

2. די פאלעסטינער רעגירונג האט ניט פארשטארקט די האפענונגען אויף דער פריער דערפילונג פון די הבטחות, אז פאלעסטינע "וועט אוועקגעשטעלט ווערן אונטער אזעלכע פאליטישע, אדמיניסטראטיווע און עקאנאמישע באדינגונגען, וואס וועט פארזיכערן די גרינדונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים".

3. דער פאלעסטינער רעגירונג אימיגראציע דעפארטמענט האט פונקציאנירט ניט ווי א דעפארטמענט צו דערמוטיקן די אימיגראציע, נאר, פארקערט, צו אנטמוטיקן זי.

נאכדעם ווי די דערמאנטע סומירטע קלאגעס ווערן נעמאכט אינ'ם מעמאראנדום, פארערט דער וועד לאומי אז די אידישע קאלאניזאציע אויפן לאנד, ניט אויסטיילנדיק פאר זיי קיין מלוכה באדן און ניט פוסטע לאנד ווי דאס ווערט אויסגענומען אינ'ם מאנדאט.

2. די פאלעסטינער רעגירונג האט ניט פארשטארקט די האפענונגען אויף דער פריער דערפילונג פון די הבטחות, אז פאלעסטינע "וועט ווערן אונטער אזעלכע פאליטישע, אדמיניסטראטיווע און עקאנאמישע באדינגונגען, וואס וועט פארזיכערן די גרינדונג פון דער אידישער נאציאנאלער היים".

3. דער פאלעסטינער רעגירונג אימיגראציע דעפארטמענט האט פונקציאנירט ניט ווי א דעפארטמענט צו דערמוטיקן די אימיגראציע, נאר, פארקערט, צו אנטמוטיקן זי.

דער וועד-לאומי מאכט, צווישן אנדערע, די פאלגנדיקע קלאגעס:

1. די פאלעסטינער רעגירונג האט גאר נישט ניט געטאן צו דערמוטיקן קאמפאקטע

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 765 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די געפאר פון א פאספארטן סיסטעם אין קאנאדע

מיר זיינען נאָך איצט אויך אונטער'ן איינדרוק, אז עס איז ניט וואר־שיינלאך די קאנאדער געזעצגעבערישע קערפערשאפטן זאָלן אָנגעמען סענאַטאָר קאסגרעינס ביל וואָס פאדערט די רעגיסטראציע פון אלע "אויסלענדער", וואָס וועט סוף־כל־סוף מיינען א פאספארטן סיסטעם פאר אלע קאנאדער. עס זעט אונז אויס, אז קאנאדע איז ניט רייף פאר אזא רעאקציאָנערן געזעץ. אָבער אונז זעט אויך אויס, אז צופיל זיין זיכער דערמיט האָבן מיר אויך ניט וואָס. אין לאנד זיינען דא גענוג עלעמענטן, וואָס קוקן אויס זייערע אויגן אויף אזא ביל. און דאָס זיינען פון די שריינדיקסטע עלעמענטן, וואָס קאָנען מאכן אן איינדרוק אויף דעם המון מיט זייערע פאטריאטישע לאָזונגען און מיט די געשריייען וועגן א קאָמוניסטישער געפאר.

די האָבן שוין געלאָזט הערן זייער שטים און זיי זוכן צו באווירקן דעם סענאט דורך זייערע היסטערישע געשריייען וועגן דער קאָמוניסטישער סכנה. איינער פון זיי איז דער דירעקטאָר פון דעם מאָנטרעאָלער פאָליצייי דעפארטמענט, פערנאנד דופרען, וועלכער האָט מעלעגראפירט צום סענאט פארטיידיקנדיק סענאטאָר קאסגרעינס ביל, ווי א מיטל "צו קאָנטראָלירן די אויסלענדישע עלעמענטן". א צווייטער איז געזאָגט וויניפעגער מעיאָר, קאָל. ראלף וועב, וועלכער האָט געמאכט דעם קרייצצוג קעגן קאָמוניסטן פאר זיין הייליקסטער אויפגאבע.

מיר דארפן אויך ניט פארגעסן, אז קאנאדער געזעצגעבער זיינען שטארק גענויגט נאָכצומאכן די פאראייניקטע שטאטן אין רעאקציאָנערער געזעצגעבונג, און אזוי ווי קאנאדע האָט נאָכגעמאכט די שטאטן בנוגע כאַרשרייבונגען פון אימיגראציע, אזוי איז מען דאָ געגוינט נאָכצומאכן בנוגע אלע נגישות קעגן דער איינגעוואנדערטער באפעלקערונג.

וואָס איז שייך דעם צווייטן צד, די פאָגרעסיווע עלעמענטן אין לאנד, האָבן מיר מורא, אז זיי זיינען ניט גענוג פאראינטערעסירט אין דער גאנצער פראגע, אז זיי זאָלן אויפשטיין אין קאמף קעגן דעם פאספארטן פראיעקט, און די ארבעטער יוניאָנס, וועלכע וואָלטן געדארפט זיין די ערשטע צו באַקעמפן אזא סארט געזעץ, ווי איינעס וואָס וועט זיכער באנוצט ווערן קעגן זיי אין זייער קעגנאַמישן קאמף. האָבן מיר מורא, אז זיי וועלן נאָכטאָן זייערע אמעריקאנער חברים אין וועלן שטיין דעם פאספארטן פלאן, ווי א מיטל צו באשריינקען דעם צומרים פון איינגעוואנדערטע ארבעטער צום ארבעטער מערקט, וועלכן זיי באטראכטן ווי זייער איינענעם . . .

עס איז דערפאר ניט וואָס צו פארלאָזן זיך צופיל אויף אינזערע גע־פילן, אז אין קאנאדע איז אזא געזעץ אוממעגלאך. זאָל דער מיישיגאנער רע־ניסטראציע ביל פארבלייבן אין קראפט, וועלן א סך אנדערע שטאטן באלד נאָכאָלגן דעם ביישפּיל פון מישיגאן, און די פאָזיציע פון די קאנאדער פאס־פארטן אנהייבנדיק וועט אויך פארשטארקט ווערן אונטער זייער איינפלוס. און ווען סענאטאָר קאָסגרעין זאָל אפילו ניט געלייגען דורכצופירן זיין ביל באלד, אויפ'ן מאָמענט, וועט דער באָדן פאר אזא ביל אָבער ציגעריים ווערן פאר דער נאָענטער צוקונפט.

אן מיר, די איינגעוואנדערטע בירגער, וועלכע זיינען בלוטיק פאר־אינטערעסירט אין דעם אז אזא ביל זאָל ניט דורכגיין, מוזן באצייטנס אויפ־הייבן א קאמף קעגן אים. אויפקלערנדיק די מער פראָגרעסיווע עלעמענטן אין לאנד ווענן זיין באדייטונג, און וואָס ער וועט מיינען פאר אונז און פאר אלע בירגער אין לאנד.

מיר דארפן דערקלערן, ווי באליידיקנדיק ס'איז פאר אונז די אויסטיי־לונג אין א באזונדער קאָמענטאָריע פון בירגער, וואָס געפינט זיך אונטער שטענ־דיקן חשד; און מיר, וואָס ווייסן דעם טעם פון א פאספארטן סיסטעם פון אונזער אלטער היים, דארפן קלאָר מאכן פאר אונזערע מיטבירגער, וואָס זיינען גלייכגילטיק צו דער פראגע, ווייל זיי באגרייפן ניט געניי וואָס דאָס מיינט. אלע איבלען וואָס זיינען פארבונדן מיט אזא סיסטעם.

מיר דארפן זיי קלאָר מאכן, אז א רעגיסטראציע סיסטעם פאר "אויס־לענדער" מוז סוף־כל־סוף פירן צו א פאספארטן סיסטעם פאר אלעמען, און אז אזא סיסטעם איז אומפארמיידלאך פארבונדן מיט דער באשריינקונג פון אינדיווידועלער פרייהייט און מיט א פאָליצייאישן רעזשים. מיט אלע זיינע איבלען.

און מיר דארפן זיי אויך מאכן קלאָר, אז די געשריי פון א קאָמוניס־טישער געפאר איז בלויז צו באשריינקען די פרייהייט פון די איינגע־וואנדערטע און די בירגער פון לאנד בכלל. די "קאָמוניסטישע גע־פאר" איז א שטארק איבערגעטריבענע, און מיט אונטערדריקונגס מיטלען קאָן מען זי בלויז פארשטארקן. און ניט אפשוואנקן. דו פאָליציי קאָן זיך דער־צו לייכט סאָפארוואנן מיט דער געפאר פון דער קאָמוניסטישער באוועגונג מיט קאָנסטיטוציאָנעלע מיטלען. אן באזונדער מאכט. זי דריקט איצט אויך גאנץ גוט אונטער סיי די איינגעוואנדערטע און סיי די ארבעטער פירער, — אין א סך פאלן שוין איבערטרעפנדיק אירע קאָנסטיטוציאָנעלע רעכט. און אן באזונדערע געזעצן . . .

מיר דארפן צוציען די פראָגרעסיווע עלעמענטן אין לאנד צום קאמף קעגן דעם פראָיעקטירטן פאספארטן סיסטעם, אויסציענדיק זיי פון זייער פאסיווע טרוד דער אויפקלערונג פון דער דראָנדיקער געפאר. מיט זיי־ער הילף קאָן די געפאר פון א פאָליציאישן רעזשים אין קאנאדע אויסגעמידן ווערן.

די פארטייען ביים ציוניסטישן קאָנגרעס

די ווייטערדיקע באריכטן פון די וואלן צום ציוניסטישן קאָנגרעס אין פארשיידענע לענדער ציינען, אז די ארבעטער גרופירונגען וועלן זיין באזונ־דערס שטארק ביים באזעלער קאָנגרעס. און אז די רעוויזיאָניסטן וועלן אויך האָבן א גאנץ שטארקע פארטרעטערשאפט.

פוילן, מיט דער גרעסטער צאָל דעלעגאטן צום ציוניסטישן קאָנגרעס פון וועלכן ס'איז אנדער לאנד, האָט דערווייל 18 פון דעם פאראייניקטן אר־בעטער ליסט (פועלי־ציון, התאחדות, צעירי־ציון, השומר הצעיר און החלוץ); 16 רעוויזיאָניסטן, 15 אלגעמיינע ציוניסטן, 12 מזרחים, און 6 ראדיקאלע ציוניסטן.

אין דייטשלאנד זיינען דערווייל געווארן 3 ארבעטער, 2 אלגעמיינע ציוניסטן, 2 מזרחים, 1 רעוויזיאָניסט און 1 ראדיקאלער ציוניסט.

אין ארץ־ישראל, ווי ס'איז שוין פריער געווען געמאלדן, האָבן די אר־בעטער געוואונען 64 פראָצענט פון אלע שטימען, צו קארגע 18 פאר די רע־ויזיאָניסטן און בלויז 8 פאר די אלגעמיינע ציוניסטן.

ווי ס'איז צו זעען, האָבן די אלגעמיינע ציוניסטן שלעכט אויסגעמאכט אין די אלע לענדער וואו וואלן צום קאָנגרעס זיינען דורכגעפירט געווארן. דאָס האָט מען געקאָנט דערווארטן נאָך די צוויי יאָר פון ציוניסטישע דורכ־פאלן. פאר וועלכע מען האלט געוויינלאך פאראנטוואָרטלאך די אדמינים־טראציע, כאָטש ניט איינגאנצן מיט רעכט.

אָבער צום גליק פאר'ן ציוניזם האָבן די רעוויזיאָניסטן ניט אזויפיל געוואונען אויפ'ן חשבון פון די אלגעמיינע ציוניסטן. נאָר ס'איז פארשטארקט געווארן די ארבעטער פראקציע.

די שטארקסטע גרופע אין קאָנגרעס וועלן נאָך אלץ זיין די אלגעמיינע ציוניסטן, א דאנק די לענדער וואו דעלעגאטן ווערן באשטימט און ניט דער־ווייל (די שטאטן און קאנאדע) און א דאנק די מאנדאטן וואָס די אדמינים־טראטיווע אָרגאנען וועלן קריגן. נאָך זיי וועלן די ארבעטער אָבער פאר־נעמען דעם צווייטן ארט. און די רעוויזיאָניסטן, מיט אלע זייערע געוויינען, וועלן נאָך אלץ בלייבן א קליינע מינדערהייט. כאָטש זי וועט זיין גרויס גע־נוג צו לאָזן זיך פילן ביים קאָנגרעס.

ווי אזוי איז עס געקומען צו די לעצטע אנטיסעמיטישע געשעענישן אין מעקסיקאָ?

(א בריוו פון מעקסיקאָ) (ספּעציעל פאר ד. א. וו. דורך "איטא") פון סאָלאָמאָן קאהאן

די העצע וואָס האָט זיך לעצטנס גע־האָט צעפלאָקערט אין מעקסיקאָ קענען אויסלענדער, און וועלכע איז פאקטיש געווען געציילט קעגן אירן, הויבט אָן גיין באַרג אראָפּ. צוויי מיטגלידער פון מעק־סיקאנער קאָבינעט, און דער מעקסיקאָ־נער פּרעזידענט אליין, האָבן עפנטלאך דערקלערט, אז די רעגירונג איז פאר דאָס געשעענע ניט פאראנטוואָרטלאך און אז די סאָלידאריזירט זיך אויף ניט מיט די העצער. ס'איז דערביי אראָט אויפן פלאַץ צו נעבן א קורצן איבערבליק פון דעם ווי די העצע איז ביסלאָנווייז אויס־געוואקסן, און באקענען דעם לעזער מיט עטלאכע פאקטן וועלכע זיינען נאָך ניט אריינגעבראכט געווארן בנוגע דער ברייטער עפנטלאכקייט.

די דערקלערונגען פון די מעקסיקאָנישע רעגירונגס לייט זיינען געמאכט געווארן נאָכדעם ווי ס'איז דורכגעגאנגען די "פאלקס" דעמאָנסטראציע פונם ערשטן יוני, צו דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע, וועלכע האָט געוואָלט זיין דער אויסדרוק פון דעם געוואָלט צום אָנשליס פון דעם צאָרן און האס וואָס מ'האָט זיך כלומרשט געוואָלט האָבן אנזאמלט קעגן דער אויסלענדער בכלל און אירן בפרט, אין די הערצער פון די מעקסיקאָנישע פאלקס־מאס, האָבן די ארטיקע צייטונגען זיך געגרייט מיט א סך טעג פריער לויט דעם אנשטעל פון די העץ־בלעטער האָבן אין דער דעמאָנסטראציע געוואָלט אנטייל נע־מען וויייניקסטנס הונדערט טויזנט מענשן, אבער דער באַרג האָט א מויז געבאָרן. עס איז שווער זיך פאָרצושטעלן א גרעסער יענעס טאָג געקראָגן. אנשטאט די דער־ווארטעטע הונדערט טויזנט, האָבן אין דער דעמאָנסטראציע אנטייל גענומען הכעסטנס זעקס ביז זיבן טויזנט פערזאָן, און פון דער דאָזיקער צאָל זיינען ארום פינף און נייניציק פּראָצענט געווען שוס־טער ארבעטער, וועלכע זייערע באַלעבא־טים האָבן אויסגעשיקט אין־נאָמ, באַ־צאָלנדיק זיי פאר דער טאָג. דאָס א "מעקסי־קאנער שיף אבריינקאנטן האָבן טאקע מער פון אנדערע דערשפּרט די קאָנקו־רענץ אין דעם אונטערנעמונגס גייסט פון אידישע אימיגראנטן, און זיי האָבן גאָר ניט ווייניק ביינעשטייערט צו דער אירן העצע און פון די לעצטע וואָכן. אבער דער רעזולטאט איז געווען א קלאָרגעדיקער. די פערטע האָט די דעמאָנסטראציע כמעט פארשווונען אויפן צווייטן טאָג, און אין אפנעקומען מיט א פאר טרוקענע נאָטי־צען. פארגלייכט מען די קאלומס וואָס מען האָט געדרוקט פאר דער דעמאָנ־סטראציע כדי צו מאכן שטימונג, מיט די טאָגס אויפן צווייטן טאָג נאָך דעם, זעט מען ערשט דעם בזיון, וואָס די הע־צער האָבן געגעבן געליטן.

די נישטיקע צאָל אנטיילנעמער אין דער דעמאָנסטראציע וואָס איז פראָקלא־מירט געווען אונטערן לאָזונג: "דער טאָג פון נאַציאָנאלן האנדל און קאמף קעגן שלעכטע אויסלענדער", באַוויזט אז די ברייטערע מעקסיקאָנישע מאסן זיינען געבליבן טויב צו דעם דאָזיקן רוף; אז זייערע אינטערעסן פארבינדן זיי ניט מיט דעם קאמף קעגן אויסלענ־דער. דער מעקסיקאנער האָט ליב גרויס־טע פארזאמלונגען, עפנטלאכע דעפּע־טאַטלען און נוצט אויס יעדע געלעגנהייט זיך צו פארווייזן. אן אפט וואָרפט דער מעקסיקאנער ארבעטער, אנגעשטעלטער בעל־מלאכה, זיין ארבעט צוליב נאָנץ אומוויכטיקע סבות, אויב זיי זיינען פאר־בונדן מיט פארווייזונג. דעריבער קאָן מען מיט זיכערקייט זאָגן, אז דער פוס־שטענדיקער דורכפאל פון דער אנטי־אידי־שער דעמאָנסטראציע באוויזט אז ביז אצט איז נאָך דער אנטיסעמיטישער מיקראָב אין מעקסיקאנישן פאלק ניט אריינגע־דרונגען. עס האָט זאנאר אפט פאסירט אין די לעצטע עטלאכע וואָכן, אז די מעקסיקאנישע קליענטן זיינען געקומען אין געזון צו דערווארן, דאָ אין מעקסיקאָ, אז דער אר־בעטער־בעוגע אידישע הענדלער אין ביי זיי איינקופן סחורה, אנשטאט ווי עס איז געווען צו דערווארן, זיך צו ווענדן צו די מעקסיקאנער, וואָס די פאָליציי האָט אריינגעזעצט אין די "פּוטקאָרטס" אנשטאט די אראָפּגעזעצט אידן.

אז דאָס מעקסיקאנישע פאלק אלס גאנצע דארף ניט געמאכט ווערן פאר־אנטוואָרטלאך פאר דער סקאנדאלעזער הערצע קענען אידן באוויזן דער פאקט, וואָס עטלאכע ארבעטער אין ביי זיי איינקופן סחורה, אנשטאט ווי עס איז געווען צו דערווארן, זיך צו ווענדן צו די מעקסיקאנער, וואָס די פאָליציי האָט אריינגעזעצט אין די "פּוטקאָרטס" אנשטאט די אראָפּגעזעצט אידן.

אז דאָס מעקסיקאנישע פאלק אלס גאנצע דארף ניט געמאכט ווערן פאר־אנטוואָרטלאך פאר דער סקאנדאלעזער הערצע קענען אידן באוויזן דער פאקט, וואָס עטלאכע ארבעטער אין ביי זיי איינקופן סחורה, אנשטאט ווי עס איז שווער זיך פאָרצושטעלן א גרעסער יענעס טאָג געקראָגן. אנשטאט די דער־ווארטעטע הונדערט טויזנט, האָבן אין דער דעמאָנסטראציע אנטייל גענומען הכעסטנס זעקס ביז זיבן טויזנט פערזאָן, און פון דער דאָזיקער צאָל זיינען ארום פינף און נייניציק פּראָצענט געווען שוס־טער ארבעטער, וועלכע זייערע באַלעבא־טים האָבן אויסגעשיקט אין־נאָמ, באַ־צאָלנדיק זיי פאר דער טאָג. דאָס א "מעקסי־קאנער שיף אבריינקאנטן האָבן טאקע מער פון אנדערע דערשפּרט די קאָנקו־רענץ אין דעם געזעצמאכן אין מעקסיקאָ אין־דיקעטן אימיגראנטן, און זיי האָבן גאָר ניט ווייניק ביינעשטייערט צו דער אירן העצע און פון די לעצטע וואָכן. אבער דער רעזולטאט איז געווען א קלאָרגעדיקער. די פערטע האָט די דעמאָנסטראציע כמעט פארשווונען אויפן צווייטן טאָג, און אין אפנעקומען מיט א פאר טרוקענע נאָטי־צען. פארגלייכט מען די קאלומס וואָס מען האָט געדרוקט פאר דער דעמאָנ־סטראציע כדי צו מאכן שטימונג, מיט די טאָגס אויפן צווייטן טאָג נאָך דעם, זעט מען ערשט דעם בזיון, וואָס די הע־צער האָבן געליטן.

די נישטיקע צאָל אנטיילנעמער אין דער דעמאָנסטראציע וואָס איז פראָקלא־מירט געווען אונטערן לאָזונג: "דער טאָג פון נאַציאָנאלן האנדל און קאמף קעגן שלעכטע אויסלענדער", באַוויזט אז די ברייטערע מעקסיקאָנישע מאסן זיינען געבליבן טויב צו דעם דאָזיקן רוף; אז זייערע אינטערעסן פארבינדן זיי ניט מיט דעם קאמף קעגן אויסלענ־דער. דער מעקסיקאנער האָט ליב גרויס־טע פארזאמלונגען, עפנטלאכע דעפּע־טאַטלען און נוצט אויס יעדע געלעגנהייט זיך צו פארווייזן. אן אפט וואָרפט דער מעקסיקאנער ארבעטער, אנגעשטעלטער בעל־מלאכה, זיין ארבעט צוליב נאָנץ אומוויכטיקע סבות, אויב זיי זיינען פאר־בונדן מיט פארווייזונג. דעריבער קאָן מען מיט זיכערקייט זאָגן, אז דער פוס־שטענדיקער דורכפאל פון דער אנטי־אידי־שער דעמאָנסטראציע באוויזט אז ביז אצט איז נאָך דער אנטיסעמיטישער מיקראָב אין מעקסיקאנישן פאלק ניט אריינגע־דרונגען. עס האָט זאנאר אפט פאסירט אין די לעצטע עטלאכע וואָכן, אז די מעקסיקאנישע קליענטן זיינען געקומען אין געזון צו דערווארן, דאָ אין מעקסיקאָ, אז דער אר־בעטער־בעוגע אידישע הענדלער אין ביי זיי איינקופן סחורה, אנשטאט ווי עס איז געווען צו דערווארן, זיך צו ווענדן צו די מעקסיקאנער, וואָס די פאָליציי האָט אריינגעזעצט אין די "פּוטקאָרטס" אנשטאט די אראָפּגעזעצט אידן.

אז דאָס מעקסיקאנישע פאלק אלס גאנצע דארף ניט געמאכט ווערן פאר־אנטוואָרטלאך פאר דער סקאנדאלעזער הערצע קענען אידן באוויזן דער פאקט, וואָס עטלאכע ארבעטער אין ביי זיי איינקופן סחורה, אנשטאט ווי עס איז געווען צו דערווארן, זיך צו ווענדן צו די מעקסיקאנער, וואָס די פאָליציי האָט אריינגעזעצט אין די "פּוטקאָרטס" אנשטאט די אראָפּגעזעצט אידן.

אין דער מעקסיקאנישער שטורינדער יר־נענט און וועלכער איז פון דער סטודענטן־שאפט איינשטימיק אויסגעוויילט געווארן מיט א פאר יאָר צוריק, אלס איר "מאָ־עסטרא" (וועגווייזער און לערער), האָט דארט פארעפנטלאכט א מוטיקע דער־קלערונג, וואָרענענדיק די סטודענטנשאפט קעגן דעם אנטיסעמיטישן באציל. א צווייטער באַרימטער פּראָפעסאָר, דער פילאָ־לאָג, קאסאנאָוואָ, אליין א געלענענדער קע־נער פון אידיש, האָט אויסגענוצט דעם יאָר־טאָג פון דיזראעלים טויט דורכצו־שטוגלען אין דער גרויסער צייטונג "על אוניווערסאל" א זייער פילאָ־סעמיטישן ארטיקל, כדי צו קענגווירדן די העצע, וואָס די זעלבע צייטונג האָט אנגעפירט אין אירע לייט ארטיקלען. געוויס זיינען אויך געווען מיינונגען אין א טייל פון דער מעקסיקאָנישער אינטעליגענץ, אז דער אויסדרוק פון דעם געוואלט אין אלגעמיין, אז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע, וועלכע האָט געוואָלט זיין דער אויסדרוק פון דעם געוואָלט אין אלגעמיין, אז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע איז אין אמת א פיינטלעכע אויסגעשטעלטע אנטי־אידישע דעמאָנסטראציע פון דער אנטי־אידישער אינטעליגענץ, אז אין אמת א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט קלאָר אז די ברייטערע מאסן פון מעקסיקאָ זיינען צו דער הצעע אינדיפערענט, און אז אויך די ארבעטער שאפט און די אינטעליגענץ זיינען ווייניק פון איר.

די שוידערלאכע מאָנאטן און וואָכן וואָס די אידישע קליין הענדלער האָבן דורכגעלעבט אין מעקסיקאָ זיינען גע־קומען ניט אלס רעזולטאט פון א פאלקס באוועגונג, און זיי האָבן גאָר ניט געזען פון די לעצטע וואָכן. אבער דער הצעע אין דער לעצטער צייט איז געווען א קלאָרגעדיקער. די פערטע האָט די דעמאָנסטראציע כמעט פארשווונען אויפן צווייטן טאָג, און אין אפנעקומען מיט א פאר טרוקענע נאָטי־צען. פארגלייכט מען די קאלומס וואָס מען האָט געדרוקט פאר דער דעמאָנ־סטראציע כדי צו מאכן שטימונג, מיט די טאָגס אויפן צווייטן טאָג נאָך דעם, זעט מען ערשט דעם בזיון, וואָס די הע־צער האָבן געליטן.

די ערקלערונגען פון די מעקסיקאָנישע רעגירונגס לייט זיינען געמאכט געווארן נאָכדעם ווי ס'איז דורכגעגאנגען די "פאלקס" דעמאָנסטראציע פונם ערשטן יוני, צו דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע, וועלכע האָט געוואָלט זיין דער אויסדרוק פון דעם געוואָלט אין אלגעמיין, אז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע איז אין אמת א פיינטלעכע אויסגעשטעלטע אנטי־אידישע דעמאָנסטראציע פון דער אנטי־אידישער אינטעליגענץ, אז אין אמת א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט קלאָר אז די ברייטערע מאסן פון מעקסיקאָ זיינען צו דער הצעע אינדיפערענט, און אז אויך די ארבעטער שאפט און די אינטעליגענץ זיינען ווייניק פון איר.

דער מיאָוס'ער דורכפאל פון דער דע־מאָנסטראציע פונם ערשטן יוני, וועלכע האָט געזאָלט דיענען פאר א פינגער צו א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט דורך א דערקלערונג פון מעקס־סיקאָ, אז אין אלע אנדערע פארבינדונגען איז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע אין אמת א פיינטלעכע אויסגעשטעלטע אנטי־אידישע דעמאָנסטראציע פון דער אנטי־אידישער אינטעליגענץ אדער אר־בעטער־בעוגע. אנשטאט די דער־ווארטעטע הונדערט טויזנט, האָבן אין דער דעמאָנסטראציע אנטייל גענומען אויף־הכעסטנס זעקס ביז זיבן טויזנט פערזאָן, און פון דער דאָזיקער צאָל זיינען ארום פינף און נייניציק פּראָצענט געווען שוס־טער ארבעטער, וועלכע זייערע באַלעבא־טים האָבן אויסגעשטעלט אין־נאָמ, באַ־צאָלנדיק זיי פאר דער טאָג. דאָס א "מעקסי־קאנער שיף אבריינקאנטן האָבן טאקע מער פון אנדערע דערשפּרט די קאָנקו־רענץ אין דעם געזעצמאכן אין מעקסיקאָ אין־דיקעטן אימיגראנטן, און זיי האָבן גאָר ניט ווייניק ביינעשטייערט צו דער אירן העצע און פון די לעצטע וואָכן. אבער דער רעזולטאט איז געווען א קלאָרגעדיקער. די פערטע האָט די דעמאָנסטראציע כמעט פארשווונען אויפן צווייטן טאָג, און אין אפנעקומען מיט א פאר טרוקענע נאָטי־צען. פארגלייכט מען די קאלומס וואָס מען האָט געדרוקט פאר דער דעמאָנ־סטראציע כדי צו מאכן שטימונג, מיט די טאָגס אויפן צווייטן טאָג נאָך דעם, זעט מען ערשט דעם בזיון, וואָס די הע־צער האָבן געליטן.

אין דער מעקסיקאָנישער שטורינדער יר־נענט און וועלכער איז פון דער סטודענטן־שאפט איינשטימיק אויסגעוויילט געווארן מיט א פאר יאָר צוריק, אלס איר "מאָ־עסטרא" (וועגווייזער און לערער), האָט דארט פארעפנטלאכט א מוטיקע דער־קלערונג, וואָרענענדיק די סטודענטנשאפט קעגן דעם אנטיסעמיטישן באציל. א צווייטער באַרימטער פּראָפעסאָר, דער פילאָ־לאָג, קאסאנאָוואָ, אליין א געלענענדער קע־נער פון אידיש, האָט אויסגענוצט דעם יאָר־טאָג פון דיזראעלים טויט דורכצו־שטוגלען אין דער גרויסער צייטונג "על אוניווערסאל" א זייער פילאָ־סעמיטישן ארטיקל, כדי צו קענגווירדן די העצע, וואָס די זעלבע צייטונג האָט אנגעפירט אין אירע לייט ארטיקלען. געוויס זיינען אויך געווען מיינונגען אין א טייל פון דער מעקסיקאָנישער אינטעליגענץ, אז דער אויסדרוק פון דעם געוואָלט אין אלגעמיין, אז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע איז אין אמת א פיינטלעכע אויסגעשטעלטע אנטי־אידישע דעמאָנסטראציע פון דער אנטי־אידישער אינטעליגענץ, אז אין אמת א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט קלאָר אז די ברייטערע מאסן פון מעקסיקאָ זיינען צו דער הצעע אינדיפערענט, און אז אויך די ארבעטער שאפט און די אינטעליגענץ זיינען ווייניק פון איר.

דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע פונם ערשטן יוני, וועלכע האָט געזאָלט דיענען פאר א פינגער צו א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט דורך א דערקלערונג פון מעקס־סיקאָ, אז אין אלע אנדערע פארבינדונגען איז דער דאָזיקער דעמאָנסטראציע אין אמת א פיינטלעכע אויסגעשטעלטע אנטי־אידישע דעמאָנסטראציע פון דער אנטי־אידישער אינטעליגענץ, אז אין אמת א מער אקטיווער אנטי־אידישער קאמ־פאניע, און אפשר טאקע אויף אן עסקי־צעסן, באוויזט קלאָר אז די ברייטערע מאסן פון מעקסיקאָ זיינען צו דער הצעע אינדיפערענט, און אז אויך די ארבעטער שאפט און די אינטעליגענץ זיינען ווייניק פון איר.

דער חינטערגרונט פון די פאסירונגען, וואָס האָבן געפירט צו דער פארטרייבונג פון די אידישע מארק־הענדלער און צו די אנטי־אידישע דעמאָנסטראציעס, — מעקסיקאנער זיינען ניט אנטיסעמיטיש, נאָר זיי זיינען אויפגע־העצט געווארן פון אייניקע פאליטישע־אנס, וואָס זיינען טעטיק אין די אינטערעסן פון די גרויסע אויסלענ־דישע הענדלס פירמעס, וועלכע באַטראַכטן דאָס אידישע הענדלער אלס זייערע קאָנקורענטן.

אין א פיל גרעסער צאָל און פּראָפּאָרציע, דער אידישער בעל מלאכה און קליין הענדלער.

די קאָנקורענץ, וואָס די אידישע אי־מיגראנטן האָבן געמאכט די גרויסע, בין דאָן שנעל געלאָזט פילן, און די פּרע־סע, וועלכע קוקט געוויינלאך דער רע־גירונג אין מויל אריין צוליב ארדווער טייטמענטס וואָס די רעגירונג ניט, האָט מיט גרויס צופרידענהייט קאָמענטירט אין 1925 די איינלאדונג פון דעם ניי דער־וויילטן פּרעזידענט קאיעס, אז אירן זאָלן זיך באַזעצן אין מעקסיקאָ אין א גרעסע־רער צאָל.

ניט אזוי אויף דער זאך געקוקט די גרויס אויסלענדישע הענדלס פיר־מעס, וועלכע זיינען געוואוינט צו געווען צו קוקן אויפן מעקסיקאָנישן מארק, ווי אויף זייער־אויסשליסלאכן מאָנאָפּאָל. שוין דאָן הויבט זיך אָן זייער אונטערערדישע אר־בעט, און אויב זיי האָבן ניט געקאָנט ארויסקומען עפנטלאך קעגן די אירן, וואָס זיינען שוין דאָ אין מעקסיקאָ, האָבן זיי אונטער די קוליסן געפירט א פּראָפּאָגאנ־דע אז מען זאָל ווייניקסטנס פארמאכן טיי טוערן פון לאנד פאר ווייטערע אי־דישע אימיגראנטן, זייערע זיכערע קאָנ־קורענטן (אפילו פון די העכערע קלאסן האָט מען אנגעהויבן צו קויפן ביי אי־דישע אימיגראנטן). ווען מיט א יאָר צוריק, ווען דאָ האָט מען נאָך ווענן קרי־זיס ניט געוואוסט, האָט דער דאמאלסט־דיקער צייטונגס־פּרעזידענט פאר־טעם גיל, פארבאָטן דורך א דערקלערונג די ווייטערדיקע אימיגראציע קיין מעק־סיקאָ, איז אין עס געווען פאר אלעמען אָפענער סוד אז די רעגירונג מאכט האָט נאָר אויסגעפילט דעם ווילן פון די אויס־לענדישע גרויסע אויסמאָפּרטירער. דעם אנ־הויב פון דער איצטיקער אנטי־אידישער הערצע איז געווען די איינשיקונג פון אנטי־אידישער אימיגראנטן, זייערע זיכערע קאָנ־קורענטן (אפילו פון די העכערע קלאסן האָט מען אנגעהויבן צו קויפן ביי אי־דישע אימיגראנטן). ווען מיט א יאָר צוריק, ווען דאָ האָט מען נאָך ווענן קרי־זיס ניט געוואוסט, האָט דער דאמאלסט־דיקער צייטונגס־פּרעזידענט פאר־טעם גיל, פארבאָטן דורך א דערקלערונג די ווייטערדיקע אימיגראציע קיין מעק־סיקאָ, איז אין עס געווען פאר אלעמען אָפענער סוד אז די רעגירונג מאכט האָט נאָר אויסגעפילט דעם ווילן פון די אויס־לענדישע גרויסע אויסמאָפּרטירער. דעם אנ־הויב פון דער איצטיקער אנטי־אידישער הערצע דארף מען אלזאָ זאָגן אין די מעק־סיקאָנישע אויסלענדישע הענדלס הייזער, אין מעקסיקאָ.

די פארביטערטע אין דעם קאמף קעגן אירן איז געווען די דייטשע קאָלאָניע, און צוליב דריי מאָטיוון: ערשטנס, זיינען דא די צוויי גרעסטע אייזן און שטאָל־וואָרג פירמעס דייטשע, און זיי האָבן שווער דערפילט די קאָנקורענץ פון די אידישע גרויס אויסמאָפּרטירער און פון די אידישע קליין הענדלער אויף די מערק. צווייטנס, קאָנען נאָך די הינע דייטשן בין איצט ניט פארגעסן דאָס "שאנדע", וואָס די הינע אידן האָבן זיי אנגעטאָן, זיך אנגעבנדיק די ערשטע צייט אלס "אלעמאנס" (דייטשן). זיי האָבן שוין אייניקע מאָל געשריבן בריוו אין די מעק־סיקאָנישע צייטונגען זיך אפּטרייסלענדיק זיך די אידישע אימיגראנטן, וואָס האָבן "באשמוצן" זייער דייטשן נאָמען; דרי־טענס, איז דאָ די דייטשע קאָלאָניע, כאָטש קולטורעל — די שטארקסטע, פּאָ־ליטיש און סאָציאל — די רעאקציאָ־נערסטע און אנטיסעמיטישסטע. פאר'ן הינע דייטשן איז נאָך אויסלעכלאָ — דער צייער אין דער אלטע דייטשע פאָן — די אייניקע וואָס זיי הייגנען אויס אין זייערע יום טוב טעג. אין דער איצט וואוסט, פונקט ווי זי האָט נאָרנטס גע־וואוסט, ווענן דעם, אז אין איר נאָמען איז צו עטלאכע אנגעזעענע מיטגלידער פון דער אידישער קאָלאָניע געמאכט א פּראָטעסט אויפן מעמאָראנדום פון דער מעקסיקאָנישער פּרעס־סע אין די טעג פון דער הערצע. ווענן דער שטעלונג פון דער מעקסיקאָנישער פּרע־סע אין די טעג פון דער הערצע, ווענן דער שטעלונג פון א גאנצער רייע גיפט־דעם גובערנאטאָר אדער אן אנדערן פּראָ־וויניציעלן דיקטאטאָר; בעסער, ווייל אויף דער פּראָווינץ לעבן דאָרט די אידן בלעטלאך וואָס זיינען ספּעציעל אריינגע־נעבן געווארן פון די הערצער איז געגנו־צו זאָגן, אז קענן זייער אינהאלט און קאר־טונס מען זיך אין זייערע קברים שעמען קרושעוואָן מיט פּוריישקעוויטשן צוא־מען. צום כבוד פונם מעקסיקאָנישן זשור־נאליסטישן פאראיין דארף געזאָגט ווערן אז ער האָט קיין האנט צו דער הצעע ניט צוגעלייגט, כאָטש זיינע מיטגלידער האָבן געהאָט א פרייע האנט. אינטערעסאנט איז דאָקענען די שטעלונג פון די צוויי גרויסע צייטונגען "אוניווערסאל" און עקסצעלסי־אר", ביידע צייטונגען קריגן רעגירונגס סובסידיעס אין פארם פון אנאנסן און מוזן זיך דעריבער שטארק רעכענען מיט די ווינטן וואָס בלאָזן אין די רעגירונגס קרייזן. האָט "עקסצעלסיאָר", וואָס פּרע־טענדירט אונטער זיינע איצטיקע נייע באַ־לעבאטים צו זיין א ליבעראלע צייטונג, נעדרוקט צוויי ארטיקלען קעגן אידן און איין ארטיקל פאר אידן, דערפאר וואָס "זיי האָבן דער וועלט געגעבן די ביבל". די צייטונג "על אוניווערסאל" האָט זיך אזוי פיל פרייהייט ניט געקאָנט דערלייו־בען. האָט ער אויף אין דעם איצטיקן פאל ניט געוואָלט ענדערן זיין שטעלונג. לויט א צווייטער ווערסיע זאָל עס האָבן ארויסגעצוואונגען דער אינערן מיניסטער ריווא פאלאשיאָס וועלכער איז זיי איי־דעם, די דער

פרינטס בעלס ארענדוש — חשינדושער ציל דריי — באַשטעלט א קיס היינט
BELL BOTTLING CO. (באַראַריצקי מרידער) PHONE 51 591

זינדיק בלוט

(פאַרזעצונג)

— האָט ער עס דיר דערציילט ?
— יאָ. ער האָט עס מיר דערציילט ... ער האָט נעשאָפן . . .
— נו, און דער רעוואָלווער ?
— א דעמעקטיוו האָט אים אריינגעלייגט צו סעמען אין קעשענע.
— א־ה־ה !
און זי האָט אויסגעשטאַמלט :
— וואַסער . . . איך וויל וואַסער . . .
עני א טויט בלאַסע. און דערשראָקענע, איז מיט וואַקלענדיקע טריט צוגעגאַנגען צום טיש און זי האָט אנגענאָמען אין א גלאָז וואַסער און זי האָט עס איר דערלאַנגט.

ביטרים האָט א פּאָר זופּ געטאָן און זי איז גלייך נעקומען צו זיך. זי האָט טיף און שווער נעאָטעמט. מיט אַמאָל האָט זי זיך אויפגעשטעלט און זי האָט באַפוילען :
— עני, טו זי אָן און קום !
— וואָס וויל־טו טאָן, ביטרים ?
ביטרים האָט אויסגעשריען :
— טו אָן דעם מאַנטל און קום מיט מיר !
—וואוהין ווילסטו גיין ?
— מיר גייען גלייך צום דיסטריקט אַטאָרני . . .
—וואָס וועסטו דאָרט טאָן ?
— דו וועסט אים אַלעס דערציילן.
— אבער ביטרים באַרואיק זיך . . .
—איך קאָן נישט וואַרטן ! גלייך זאָל־סטו מיט מיר גיין ! מיט גוואַלד וועל איך דיר פירן !
עני האָט באַקומען א וויינענדיק פּנים.
אבער וואַרט א ווײַלע. לאָמיר זיך באַטראַכטן וואָס צו טאָן.
דאָ האָט עני אויסגעבראָכן אין א געוויין און זי האָט זיך גענומען שטיקן מיט אירע טרערן.
— ביטרים, דו ווילסט מיר אומברייגגען . . . דו ווילסט מען זאָל מיר אומברייגגען . . . דו ווילסט אז מען זאָל מיר קוילען ?
ביטרים האָט זיך אַלץ נישט געקאָנט באַרואיקן :
— נו, און סעם . . . סעם וועט דאָך אומקומען . . .
— אבער ס'איז נאָך דאָ צייט . . . וואַרט, לאָמיר זיך באַרעכענען ווי דאָס צו טאָן . . .
ערשט דאָן איז ביטרים אביסל געקומען צו זיך. זי האָט א מידע אַראָפּגעלאָזט זיך אויף א שטול און עני האָט ווייַנענדיק און בעטנדיק געגרעדט :
— איך ווייס עס שוין א שטיק צייט. איך טראַכט די גאַנצע צייט וועגן דעם... אבער וואָס האָב איך געקאָנט טאָן ? איך בין דאָך ביים מערדער אין די הענט . . . דו ווייסט דאָך אז ער איז נישט איינער, זיי זיינען דאָך א גאַנצע חברה. ווען זיי וועלן זיך דערוויסן אז איך האָב אים אַרויסגעגעבן וועלן זיי מיר דאָך אויף שטיקער צעשניידן . . . איך קלער דעריבער כסדר, וואָס מען דאַרף דאָ טאָן . . . . טאָ העלף מיר . . . העלף מיר זיך באַטראַכטן . . . דו ווייסט דאָך אז איך אליין וויל פּטור ווערן פון דעם רוצח . .
איצט האָט ביטרים שוין פאַרשטאַנען די גאַנצע לאַגע, זי האָט געהערט ענים רייד און זי האָט איר געגלויבט. איצט האָט זי געלויבט אַלעס וואָס עני האָט איר דערציילט וועגן איר לעבן. זי האָט נעקוקט מיט רחמנות אויף איר און ענדלאַך האָט זי געפרעגט :
— איז וואָס זשע . טוט מען, עני ? וואָס זשע טוט מען פאַרט ?
— נאָר רואיק . . . מען טוט דערווייל סעמען נאַרנישט. עס איז נאָך דאָ צייט. איך האָב אן עצה.
— טאָ רעד זשע ! וואָס שווייגסטו ?
— וואַרט א ווײַלע.
ענים אויגן זיינען מיטאַמאָל ליכטיק געוואָרן. איר איז איצט איינגעפאַלן א פּלאַן. זי האָט זיך געזעצט לעבן ביטרים־ען.
—איך האָב א פּלאַן . . .
—וואָס ?
— איין מינוט.
עני האָט זיך אויפגעשעטלט און זי איז צוגעגאַנגען צו דער טיר און זי האָט זי געעפנט. האָט אריינגעקוקט אין קאָרידאָר, און זעענדיק אז קיינער איז דאָרט ניטאָ איז זי צוריק אריין, און פאַרמאַכט דיק די טיר האָט זי געזאָגט :
— קום אריין אין צווייטן צימער, עס מוז זיין שטריינג אין געהיים.
ביטרים איז אויפגעשטאַנען און זיי זיינען אריין אין צווייטן צימער.

THE TRADERS TRUST COMPANY
אפיציעלע אסיינים, עקזעקיוטארס, אדמיניסטראַטארס,
פינאַנציעלע אגענטן
4טער פלאָר, יוניאָן טראַסט בילדינג — טעלעפאָן 26 892

DODD'S KIDNEY PILLS
FOR ALL KIDNEY DISEASES
BACKACHE BLADDER TROUBLES RHEUMATISM
No. 087 THE P.

פאַר איבער דריי פערטל יאָר הונדערט זיינען דאָד'ס קידני פּילס געווען דער אנערקענטער מיטל פאַר ריקנווייטיק, רומאַטיזם, בלאַטער טראַבלס און פּילע אנדערע קראַנקהייטן. פאַראורזאַכט דורך שלעכטע קידנים. צו באַקומען פון באַקסעס פאַר $2.50, אדער דירעקט פון די דאָד'ס מעדיצין קאָ., לימיטעד, טאָראָנטאָ 2. ביים דערהאַלטן די סומע.

דאָרטן האָבן זיי זיך אויוועקגעזעצט און עני האָט גענומען ריידן מיט א שטיל קול :
— הער מיך אויס, ביטרים. מען דאַרף עס מאַכן אַזוי, אז אויף איך זאָל נישט אין סכנה . . . . אויך איך זאָל נישט דאַרפן איינשטעלן מיין לעבן, אויף איך זאָל קאָנען אריוס פון דעם זומפּ . . .
— ווי אַזוי זשע מאַכט מען עס ?
— ראַזענבערן פייניקט זיין פינסטערער. ביטרים האָט אנגעשטריינגט אַלע כחות זיך צו באַראַיקן כדי צו קאָנען אנהויבן דורכפירן דעם פּלאַן. זי האָט זיך נעשטאַרקט צו באַקומען א געהעריקן אויסזען. אין ראַזענבערג אנוועזנהייט האָט זי זיך פאַרגעשטעלט ווי זי וואָלט זיך געטרייסט אויף דעם אומגליק. זי האָט זעען. אין ראַזענבערג אנוועזנהייט האָט זי זיך פאַרגעשטעלט ווי זי וואָלט זיך געטרייסט אויף דעם אומגליק. זי האָט אויפגעהערט ריידן פון סעמ'ן און זי האָט זיך געגרייט דורכצופירן דאָס וואָס זי האָט זיך פאַרגענומען.
א טאָג נאָכן פּראָבעס אין בענדזשאַמין נעקומען צופאַרן און ער האָט זיך געטראָפן מיט ביטריסן אין זיין האָטעל. דער־וויסן זיך פון דעם שרעקלאַכן אור־טייל האָט ער זיך צעוויינט און ער האָט באַקלאָגט דעם יונגן און אומגליקלאַכן ברודער, נאָר ביטרים האָט ניט דערלאָזט אים צוזאַמענברעכן. זי האָט אים גע־טרייסט און זי האָט אים געזאָגט אז ס'איז נאָך אַלץ ניט פאַרלאָרן, און זי האָט אים דערציילט פון איר אנטדעקונג. איצט ווייסט זי שוין אויף קלאָר ווי אַלץ איז פאַרגעקומען, איצט ווייסט זי שוין אין אַלץ. אין אַנטדעקונג איז דער אמת'ער שולדיקער איז, און זי האָט אים געגיבן דערציילט ווען איר פּלאַן וואָס זי דאַרף דורכפירן, איינצאַרדענען אַזוי, אז עס זאָל זיין אַן עדות, און זאָל עס הערן פון ראַזענבערגן אליין — אז ער האָט געשאָפן דעם דעטעקטיוו. — ווי אַזוי אבער ? ווי אַזוי וועסטו דאָס קאָנען דורכפירן ? — האָט בער־דושאַמין בעקערעכט.
— דאָס נעם איך אויף זיך. איך וועל עס שוין דורכפירן מיט ענים הילף.
זי האָט אים געגיבן אינפאָרמירט וועגן דער זאַך, און זי האָט אים געראָטן אז ער זאָל צוריקפאָרן קיין ניו־יאָרק.
— פאַרשטיי מיך, בענדזשאַמין — האָט זי גע'טענה'ט — ס'איז גלייכער אז דו זאָלסט זיך דאָ אין שטאָט ניט גע־פינען.
— פאַרוואָס עפּעס ? אפשר וועסטו מיר דאַרפן ?
— אויב איך וועל דיר דאַרפן וועל איך דיר טעלעגראַפירן און דו וועסט קומען .
—וואָרום טויג עס ניט, אז איך זאָל דאָ זיין ? — האָט ער ווייטער גע־פרעגט.
איינמאָל, כדי איך זאָל איינאַנאַן זיין פריי. איך זאָל ניט דאַרפן אין זיינען האָבן, אז איך דאַרף זיך מיט דיר טרע־פען, וועל איך זיך קאָנען אינגאַנאַן אי־בערגעבן דורכצופירן מיינע פּלענער. און צווייטנס, ווייל איך האָב מורא אז מען זאָל מיך ניט נאָכקומען. דו פאַרשטייסט דאָך, אז אַט דער ראַזענבערג, דער אמת־ער מערדער, וועט דאָך פון מיר ניט אַראָפּ־לאָזן קיין אויג, און טאָמער באַמערקט ער, אז איך טרעף זיך מיט אימיצן, וועט ער זיך נעמען היטן פון מיר . . . און ס'איז דעריבער גלייכער, אז דו זאָלסט דאָ נישט זיין.
— אַלראַיט, — האָט בענדזשאַמין צו־גענעבן, — ס'איז אפשר טאַקע גלייכער. זאָל איך גלייך אהיים פאָרן ?
— יאָ, נאָך היינט פאַר צוריק . . .
דערנאָך האָט ביטרים געפרעגט :
— און וואָס הערט זיך מיט דיר היים ?

(ווייטערעס קומט)

חוה טווערסקי ז"ל

די מוטער פון מאַקאַריווער רב'ן, הרב ר' שמואל אבא טווערסקי שליט"א

זונטאָג אינדערפרי האָט דער מאַקאַרי־ווער רבי באַקומען א טעלעגראַמע פון בעלז (גאַליציע, פּוילן), אז זיין מוטער איז נפטר געוואָרן. זי איז געווען די טאָכטער פון הרה"צ ה"ג ר' יחושע רוקח מבעלז. זי איז אַלט געווען 87 יאָר. אויף איר קנסמאָל איז נאָך געווען איר זוידע, דער באַוואוס־טער גאון און חסידישער רבי ר' שלום בעלזער זצ"ל.
די פאַרשטאָרבענע האָט איבערגעלאָזן 2 זין, 4 טעכטער, 19 אייניקלאָך און 16 אוראייניקלאָך.
דער מאַקאַריווער רבי האָט זיך זונטאָג געוועצט שבעה.

טעוועט אי סעם וועט קאָנען פריי ווערן און מיר וועלן פּטור ווערן פון אַן אויס־וואורף . . . נאָר איך, פאַרשטייסט — איך בין נאָט די נשמה שולדיק . . . דו פאַרשטייסט ?
ביטרים האָט זיך פאַרטראַכט. איצט איז איר קלאָר געוואָרן וואָס עני האָט געמיינט. דער פּלאַן איז איר אויך געפעלן געוואָרן, אוך א שטראַל פון האָפענונג האָט זיך אנגעצונדן אין איר האַרצן.
— וועסטו טאָן אַזוי, ביטרים ?
— אַלרייט, עני . . . איך וועל אַזוי טאָן . . . . איך וויל דיר ניט אומברייג־גען . . . דו ביזסט מיר טייער . . . דו ביזסט מיר א שוועסטער . . . עני ! שוועסטער מיינע !
און ביידע האָבן זיך אַרומגענומען, האָבן זיך געקושט און געהאַלטן און ביי־דע האָבן זיך געוויינט פון דער האָפע־נונג, וואָס האָט פאַר זיי אויפגעשיינט.

קאַפּיטל 8

אַן איבערראַשנדער צוזאַמענ־טרעף

עס זיינען פאַרביי עטלאַכע טעג פון זינט סעם איז פאַר'משפּט געוואָרן צו שטאַרבן. אויפן עלעקטריק טשער, און זינט ביטרים מיט ענים האָבן אויסגעאַר־בעט זייער פּלאַן ווי אַזוי צו ראַטעווען סעמען. ביטרים האָט אנגעשטריינגט אַלע כחות זיך צו באַראַיקן כדי צו קאָנען אָנ־הויבן דורכפירן דעם פּלאַן. זי האָט זיך געשטאַרקט צו באַקומען א געהעריקן אויס־זען. אין ראַזענבערג אנוועזנהייט האָט זי זיך פאַרגעשטעלט ווי זי וואָלט זיך געטרייסט אויף דעם אומגליק. זי האָט אויפגעהערט ריידן פון סעמ'ן און זי האָט זיך געגרייט דורכצופירן דאָס וואָס זי האָט זיך פאַרגענומען.
א טאָג נאָכן פּראָבעס אין בענדזשאַ־מין נעקומען צופאַרן און ער האָט זיך גע־טראָפן מיט ביטריסן אין זיין האָטעל. דער־וויסן זיך פון דעם שרעקלאַכן אור־טייל האָט ער זיך צעוויינט און ער האָט באַקלאָגט דעם יונגן און אומגליקלאַכן ברודער, נאָר ביטרים האָט ניט דערלאָזט אים צוזאַמענברעכן. זי האָט אים גע־טרייסט און זי האָט אים געזאָגט אַז ס'איז נאָך אַלץ ניט פאַרלאָרן, און זי האָט אים דערציילט פון איר אנטדעקונג. איצט ווייסט זי שוין אויף קלאָר ווי אַלץ איז פאַרגעקומען, איצט ווייסט זי שוין אין אַלץ. אין אַנטדעקונג איז דער אמת'ער שולדיקער איז, און זי האָט אים געגיבן דערציילט ווען איר פּלאַן וואָס זי דאַרף דורכפירן, איינצאַר־דענען אַזוי, אז עס זאָל זיין אַן עדות, און זאָל עס הערן פון ראַזענבערגן אליין — אז ער האָט געשאָפן דעם דעטעקטיוו, — ווי אַזוי אבער ? ווי אַזוי וועסטו דאָס קאָנען דורכפירן ? — האָט בער־דושאַמין בעקערעכנט.
— דאָס נעם איך אויף זיך. איך וועל עס שוין דורכפירן מיט ענים הילף.
זי האָט אים געגיבן אינפאָרמירט וועגן דער זאַך, און זי האָט אים געראָטן אז ער זאָל צוריקפאָרן קיין ניו־יאָרק.
— פאַרשטיי מיך, בענדזשאַמין — האָט זי גע'טענה'ט — ס'איז גלייכער אז דו זאָלסט זיך דאָ אין שטאָט ניט גע־פינען.
— פאַרוואָס עפּעס ? אפשר וועסטו מיר דאַרפן ?
— אויב איך וועל דיר דאַרפן וועל איך דיר טעלעגראַפירן און דו וועסט קומען .
—וואָרום טויג עס ניט, אז איך זאָל דאָ זיין ? — האָט ער ווייטער גע־פרעגט.
איינמאָל, כדי איך זאָל איינאַנאַן זיין פריי. איך זאָל ניט דאַרפן אין זיינען האָבן, אז איך דאַרף זיך מיט דיר טרע־פען, וועל איך זיך קאָנען אינגאַנאַן אי־בערגעבן דורכצופירן מיינע פּלענער. און צווייטנס, ווייל איך האָב מורא אז מען זאָל מיך ניט נאָכקומען. דו פאַרשטייסט דאָך, אז אַט דער ראַזענבערג, דער אמת־ער מערדער, וועט דאָך פון מיר ניט אַראָפּ־לאָזן קיין אויג, און טאָמער באַמערקט ער, אז איך טרעף זיך מיט אימיצן, וועט ער זיך נעמען היטן פון מיר . . . און ס'איז דעריבער גלייכער, אז דו זאָלסט דאָ נישט זיין.
— אַלראַיט, — האָט בענדזשאַמין צו־גענעבן, — ס'איז אפשר טאַקע גלייכער. זאָל איך גלייך אהיים פאָרן ?
— יאָ, נאָך היינט פאַר צוריק . . .
דערנאָך האָט ביטרים געפרעגט :
— און וואָס הערט זיך מיט דיר היים ?

(ווייטערעס קומט)

"א דאַנק בריוו"

פון מ. אוסישקין

געווען אין דאָס פאַריקן יאָר דעם צוויי־טען טאָג שבועות. ווען איך בין געווען צופעלליק ביי א שכן א פאַרמער, האָב איך דאָרטן געטראָפן נאָך א פאַרמער. נו, וואָס ריידן אידן, און פאַרמער דער־צו, — מכח געזונט און פרנסה, נערע־טעניש אויף די פעלדער, צאָלן חובות און עראַינערונגען פון אַמאָל און א. וו.
איך בין אבער געווען אנגעלאָדן מיט פּלענער, איך האָב פּשוט רוען ניט גע־קאָנט. עפּעס דערנענטערט זיך א טרוים וואָס ווערט פאַרווירקלאַכט. און דער טרוים ציט זיך נאָך אַזוי פון 1911 טן יאָר, ווען עס איז געווען א זייער נאַסער האַרבסט. ווען אַלע הימלען האָבן זיך אויפגעפאַרלאָט און גענאָסן, גענאָסן און אויפהער, און אין דעם קאַסטן וואָס מיר האָבן דאָן געגרופּן הויז איז ניט געווען וואָו זיך צו באַהאַלטן פון רעגן. דער דאָך איז צעקראַכן געוואָרן. האָט מיך מיין שכן אריינגענומען אין קעסטל, ווייל זיין הויז איז געווען נאָך קלענער. און לינ־דיק מיט אים אין בעטל האָבן מיר זיך צערעדט וואָס קאָן זיין דער סוף, ווען וועלן מיר קאָנען אַרויס אונטער פרייען הימל. און תוך כדי דבור, האָב איך באַמערקט אומצופרידנהייט פון מיין שכן, ווייל ווען ער איז געווען אַזוי שטאָלץ מיט זיין קליינינקער הייזל אז קיין רעגן רינט ניט דורך, האָט זיך איך זיין דאָך באַשיצן זיך פון דעם רעגן. צום גע־ענטערן שכן האָבן מיר געהאַט א גיין כמעט א מיל אַבער אין וועג האָבן מיר געפונען דורכמאַכן צוויי בלאַטעס. און אַזוי ווי ס'איז שוין געוואָרן פינסטער האָ־בען מיר פּשוט מורא געהאַט צו גיין, ווייל ס'קאָן נאָך זיין דער שרעקלאַכן אור־טייל האָט אים געגיבן אַ אַנדערן אָרט, מ'האָט געמוזט באַוועגן זיך און ווערן זיך מיט ביידע הענט, און אַזוי איז עס געווען פון עלף ביז צוועלף ביי־נאַכט. די כוואַליע פון די מאַסקיטאָס איז אוועק און מיר האָבן גענומען אַ ווינט, יענער ווייס ניט וואָס ס'הייסט שרעקלאַך.
און אַט די אַלע פריינט וואָס זיינען דורך פאַרשיידענע צופאַלן אוועק פון אי־דענבערדזש (נאָר איך איינער בין דאָ פאַרבליבן), ווען זיי וועלן לייענען די שורות וועלן זיך זיכער דערמאָנען אונ־זער שמועס יענעם פיר אַזייגער אינדער־פרי, ווען איך האָב זיי צוגעזאָגט אַז צום 25טן יאָר פון אינדענבערדזש וועלן מיר זיך נאָך אַמאָל באַנוצן, און נאָך א מאָמענט אין 1912טן יאָר, ווען מיר, זעקס יונגעלייט זיינען געלעגן אין א ביידל געמאַכט פון פלעקער און צו־געדעקט מיט אַביסל היי דריי וואָכן צייט, מיר האָבן דאָן געגרבען קאַפּעראַטיוו, עטלאַכע וואָכן ביי איינעם און שפּעטער ביי א צווייטן, און אַזוי ביי אַלע. איינ־ציקווייז אַרבעטן וואָלט געווען אַן אומ־מעגלאַכקייט, עס וואָלט נעמען צו לאַנג און מען וואָלט פאַרלירן דעם מוט, און ווי זאָגט זיך : "מוט פאַרלאָרן אַלעס פאַר־לאָרן", איז לינדיק אין יענער ביידל אויף דער ערד (און נאָך א צען שטונדיק אַרבעטן טאָג מיט א פינף פונטיקער האַק, שלאָפט זיך נאָנץ געשמאַק), אין מיטן וואַלד, האָבן מיר דערפילט פון שלאָף ווי מען רייסט פון אונז שטיקער, מיר כאַפּן זיך אויף, ערשט מאַסקיטאָס, מיר שפּרינגען אַרויס פון ביידל, ערשט ס'איז אוממעגלאַך צו עפענען דעם טויל, די לופט איז פול מיט מאַסקיטאָס, עס איז געווען אוממעגלאַך צו שטיין אויף איין אָרט, מ'האָט געמוזט באַוועגן זיך און ווערן זיך מיט ביידע הענט, און אַזוי איז עס געווען פון עלף ביז צוועלף ביי־נאַכט. די כוואַליע פון די מאַסקיטאָס איז אוועק און מיר האָבן איינגעשלאָפן, אבער אינסטינקטיוו האָבן מיר דערפילט אַז מיר זיינען אין גע־פאַר, און איינער איז אַרויסגעשפּרונגען פון ביידל האַלב נאָך צוויי בייגאַכט און ער האָט געמאַכט א גוואַלד : פייער. ערשט שפּעטער האָבן מיר זיך דערוואוסט דעם סוד פון די מאַסקיטאָס אז דער רויך האָט זיי צו אונז צוגעטריבן, און שפּע־טער ווען דער פייער איז געוואָרן גע־ענטער זיינען זיי אוועק ווייטער. און ווען מיר קריכן ניט אַרויס אין צייט פון צוויי מינוט וואָלטן מיר זיכער אַלע פאַר־ברענט געוואָרן, און ווער ס'האָט ניט גע־זען קיין בוש פייער אין מיטן נאַכט מיט א ווינט, יענער ווייס ניט וואָס ס'הייסט שרעקלאַך.
און אַט די אַלע פריינט וואָס זיינען דורך פאַרשיידענע צופאַלן אוועק פון אי־דענבערדזש (נאָר איך איינער בין דאָ פאַרבליבן), ווען זיי וועלן לייענען די שורות וועלן זיך זיכער דערמאָנען אונ־זער שמועס יענעם פיר אַזייגער אינדער־פרי, ווען איך האָב זיי צוגעזאָגט אַז צום 25טן יאָר פון אינדענבערדזש וועלן מיר זיך דערמאָנען אויף אונזער פּיא־נערן לעבן וואָס איז אַזוי פול מיט שפּאַ־נענדע מאָטעריאַלן.
איז מיט אַט די אַלע עראַינערונגען (די וואָס איך האָב דאָ דערמאָנט איז ווי א טראָפּן אין ים), האָב איך אַרויסגעזאָגט מיין פּלאַן אַז מ'זאָל פאַרווען א 25 יאָ־ריקן יובילײַ פון אינדענבערדזש. די פאַר־אידן, די פאַרמערס האָבן דעם פּלאַן אויס־געכאַפּט מיט באַגייסטערונג. מיר האָבן פּראָיעקטירט אַז מיר זאָלן אַרויסגעבן א בוך וואָס זאָל זיך רופן : "פינף און צוואַנציק יאָר אינדענבערדזש", און זיי האָ־בען דאָן אויסגערעכנט אַז מיר האָבן פער־ציק אידישע משפּחות אין אונז זיי וועל־לען צוטראָגן צו צען דאָלאַר יעדע פאַמי־ליע, וועלן מיר קאָנען פיר הונדערט דאָ־לאַר פאַר אַזאַ בוך וואָס זאָל אַריינגעמען אַלע איבערלעבונגען וואָס ס'וואָלט גע־ווען זייער אינטערעסאַנט פאַר זיך, און נאָך מער פאַר אַנדערע וואָס אינטערע־סירן זיך מיט דער אידישער קאָלאָניזאַ־ציע.
מיר האָבן דאָן אויפן פּלאַן אויסגעקלי־בען א פּראָוויזאָרישן קאָמיטעט וואָס זאָל טאָן אַז אַזאַ בוך רופן א מי־טינג.
אבער פאַרשיידענע צופאַלן האָבן די מיטינגען אָפּגעשטופּט ביז ס'איז אנגע־קומען די צייט פון שנים, און במילא איז עס געבליבן ביז ווייטער.
ויהי היום און ס'איז געווען א מיטינג (איך האָב פון דעם מיטינג ניט געוואוסט) און מען האָט אויסגעקליבן א יובילײַ קאָמיטעט פון צען מענשן, וואו איך בין אַריינגעפאַלן אַלס איינער פון זיי, מיך האָט מען אויסגעקליבן אונטער די אור־גען. איך האָב פון דעם ניט געוואוסט. נאָכדעם ווי מען האָט צעטיילט די אר־בעט בין איך און נאָך צוויי צו מיר, אַריין אין דעם צווייטן זאָל קליבן די מאַטעריאַלן פאַרן בוך.
צו די מיטינגען וואָס זיינען פאַר־נעקומען איין מאָל אין פיר וואָכן האָב איך מער ווי צו איין מיטינג ניט גע־קאָנט קומען ווייל די מיטינגען זיינען אָפּגעוואַכלן געוואָרן ווינטאַר, און זונטאָג ווען אונזער יונגע איז טעטיק האָב איך קיין צייט ניט געהאַט.
נאָר איין מאָל בין איך יאָ געפאָרן צו א מיטינג (פאַר זיכן מייל), איך בין אַבער פאַרפאַרן אויף דער פּאַטש אָפּגע־מען קיין קאַרעפּאַנדענץ, האָב איך דאָר־טען געפונען א בריוו פון דעם סעקרע־טאַר פונם קאָמיטעט אין וועלכן ער האָט מיר געלאָזט וויסן, אַז אַזוי ווי איך האָב פאַרפעלט פיר מיטינגען, בין איך אויס־געשלאָסן געוואָרן פון דעם קאָמיטעט, און מען וועט אויסקלייבן אַן אַנדערן אויף מיין פּלאַץ.
איז עס מיר אפילו געווען קשה'דיק : ווי קאָן איך א קאָמיטעט אויסשליסן, און נאָך אַן א וואָרנונג, ווען זיי האָבן מיך ניט אויסגעקליבן. נאָר די מערהייט פון דער קאָלאָניע, נאָר אַזוי ווי נאָך קיין כבוד האָב איך זיך ניט געיאָגט (כבוד קאָן איך פון מיינע צאַלרייכע פריינט קריגן אויפן פּוד, און לטען האָסת וועלן מיר זיך נאָך אַמאָל מיט דעם באַנוצן), איז מילא, ניט איז ניט. אַדרבא, ווייל ניקער אַרבעט. און נאָך וואָס פאַר און אַרבעט, וואָס זאָל אויסדרייען דעם גאַנ־צען ווערט פון דעם יובילײַ, איז א קאָר־לאָסאַלע אַרבעט, אַזוי אַן ערך ווי מיר שטעלן זיך פאַר.
און דערפאַר שיק איך מיין האַרצ־קען דאַנק צו מיינע פריינט וואָס האָבן מיר צוגעטיילט דעם כבוד און האָבן מיך אויסגעקליבן אין דעם יובילײַ קאָ־מיטעט, אין דעם זעלבן דאַנק צו די וואָס האָבן מיך באַפרייט פון אַזאַ שווע־רער אַרבעט, און אַז די אַרבעט אין א שווערע, איז אויף דעם אַן ערות מיין נאַטיע ביכל וואָס ציט זיך פון דעם ערשטן טאָג אַן ווען איך האָב דעם ער־שטען מאָל באַטראָטן אינדענבערדזש.
אינדענבערדזש, סאַסק., יוני 1931.

נ. ב. — איך באַראַנג דער דעדאַקציע פון "דאָס אידישע וואָרט" אין פאַראויס פאַר שיינקען מיר פּלאַץ פאַר מיין דאַנק בריוו.
מ. א.

1 טאָג
נעדיינקס אז מיר קשנען אייך נעכן באַדינונג אויב איר פאַרלאַנגט.
אין אַלע אייערע דריי קלינינג אָדער פאַרבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD.
נ. ב. פאַרסנאַי, סענדזשער

איך וויל אז איר זאָלט נעריינען אויב איר דאַרפט
אינשורענס
פאַר פייער לעבנס פאַרזיכערונג
פאָנט מיר 52 619 אדער 21 989
אונטאַמאַביל פּלייס נאָמ האַלדאַפּ
A. HARIS ארעצקי

קאַלגאַרי
FANNY SHUMIATCHER ZISKIN
פידל לערערן
ספּעציאַליזירט מיט אַנפאַנגער
Studio: 1137 6th Ave. W., Ph. M3177

קאַלגאַרי
פראַדקין און שומיאַטשער
באַריסטערס, סאָליסיטערס, נאָטאַרס
611 גרייט עקסטשענדזש בילדינג
118טע. — אפיס טעלעפאָנען 1717טע.
רעז., טעלעפאָנען 1973טע-4145טע
FRADKIN & SHUMIATCHER
Barristers, Solicitors, Etc.
Calgary Alberta

א פּראָוואָ וועט אייך איבערצייגן גיטע באַדינונג אין אונזער מאַטאַ אויב איר ווילט אַן אייערע שיך זאָלן גוט פאַרריכט ווערן, פּרובירט
H. MANUEL
508-8th Ave. West
(אנטקעגן נאַרבוס ביזנעס קאָלעדזש)
גוטע אַרבעט און מאַטעריאַלן נאַראַנטירט

ERNEST LUTZ
125-14th Ave. East Ph. M7636
CALGARY, ALTA.
אויסגראַבונג — שמיין אַרבעט
ציגל — קאָנקריט און לאַון אַרבעט

פאַבליק סטענאָגראַפיער
PHYLLIS POWELL
7 Bank of Toronto Bldg.
Office Ph M 3250—Res. Ph H 2688

ווען אין קאַלגאַרי
פאַרפאַרט אין
האָטעל נאָבל
רייטס $1.00 און העכער
באַדינונג און באַקוועמלאַכקייט אין אונזער מאַטאַ
מאָדערנער רעסטאָראַן אין פאַרבינדונג א "באַס" באַגלייטן צו יעדער צייט
H. H. ADAMS, Mgr.

די מאָדעל באַרבער שאָפּ
ביוטי פאַלאָר
719, 4th St. West
M 3896
פאַר בעסערער באַדינונג

JAMES MARR SR.
פלאַמבינג, היטינג, נעזפיטינג
237-12th Ave. E. Phone M2741
CALGARY

NICHOLSON AUTO TOP & REPAIR SHOP
131-11th Ave. East
אַלע ריפּעירס אויף אַוטאָמאָביל און אַפּהאָלסטערינג.
מיר גיבן אַפּשאַצונגען פריי.

CITY WELDING & REPAIR SHOP
119-5th Ave. E.
J. L. DAVIDSON, The Welder
M 2240
מיר וואָלטן נאָר געוואָלט זעען דעם רושאַב וואָס מיר זאָלן ניט קאָנען מאַכן.

AUTO SERVICE
7th Ave. 8 St. W.
McIVOR BROS.
פאַר גרייזינג, וואַשינג, פאָלישינג
נאַזאָלין, אויל, וועקום קלינינג,
טייערס (אַטלאַס), אַקסעסאָריס
און א. וו.

DAVE WEATHERALL
אַוטאָ באַרי און פענדער ריפּעירס
207 Third Avenue East
Phone M7740 - CALGARY

נעמט אייערע פאָטאָס אין אונזער סטודיאָ
מיר פאַרזיכערן אייך ערשט־קלאַסיקע
Brewer Studio
איבער 20 יאָר עקספּיריענס.
114-8th Ave., E. Calgary, Alta.

DALES
Hot Roast Chickens
4טע סטריט וועסט, אנטקעגן אימאַנס.
ביי דער סיין פון דעם נאַלדענעם האָן.

J. A. McKENZIE
335-11TH AVE. WEST
M9062
פאַרניטשור ריפּעירס, אָפּהאָלסטערי,
פלאַר פיניש
אַפּשאַצונגען פריי

JACKSON'S WELDING
בלעקסמיטינג
עלעקטריק און אַסעטילין וועלדינג
816 NINTH AVE., W.
Phones: M1996—S0014
CALGARY :: ALBERTA

EXCLUSIVE HEMSTITCHING
306A 10 St., North W.
Phone L 2433
קאַטאָן און סילק 8¢ א יאַרד

א פיינער פלייוואָר פאַר פיינערע געשמאַקן
סערווירט
קאַלגאַרי
דראַי
דזשינדזשער אייל
CALGARY BREWING & MALTING CO. LTD.

א רואיקער געדאַנק פאַרן גאַנצן לעבן
די מורא פאַר אייערע קינדערס צוקונפט . . . די מורא פאַר שטאַרבן און איבערלאָזן די פרוי און ליבע קינדערלאַך אין גרויס נויט. איז דאָס ניט ווערט 51 סענט א טאָג צו אָפּווישן אזעלכע שרעקן אויף אייביק פון אייער געדאַנק ?
"בלויז 51 סענט א טאָג". — זאָגט איר ? יעס . . . און אויב איר זיים איינגער פון 35 יאָר וועט עס אפילו זיין ווייניקער, ווייל 51 סענט א טאָג איז דער רייט וואָס א מאַן פון 35 וואָלט באַצאָלט אויף א $10.000 גרייט־וועסט מינימום קאָסט פּאָליסי — די ביליק־סטע פערמאַנענטע לייף אינשורענס וואָס איר קאָנט קויפן.
The Great-West
MINIMUM COST POLICY
דערמעגלאַכט אייך צו טראָגן מער אינשו־רענס ווי עס וואָלט מעגלאַך געווען מיט וועלכעס עס איז אנדער פאָרמע פון לייף פּלאַן.
פּרעמיאום רייטס פאַר $1.000 אינשורענס

Age	Premium	Age	Premium
25	$13.80	40	$22.35
30	15.80	45	27.50
35	18.55	50	34.40

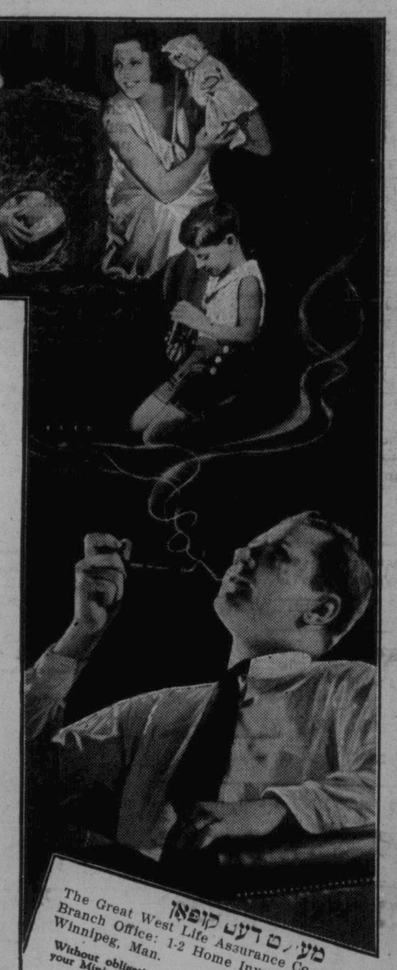

מע'ס דעם קופּאָן
The Great West Life Assurance Co.
Branch Office: 1-2 Home Invest. Bldg.
Winnipeg, Man. Dept. 64-F
Without obligation please mail complete details of your Minimum Cost Policy
Name.....
Address.....

THE GREAT-WEST LIFE
ASSURANCE COMPANY
HEAD OFFICE - - - WINNIPEG

קיין פארגרעסערונג אין דעם פרייז פון

סאַלאַדאַ טיי

ניט אכטנדיק דער נייער דיוטי און דער פארגרעסערונג אין סיילס טעקס

צו דעם פובליקום:

קאנאדעס גרעסטע פארקויפנדיקע טיי וועט ניט קאסטן דעם קאנסומער מער, ניט אכטנדיק דעם נייעם שטייער.

צאלט ניט מער פון דעם פרייז אנגעוויזן אויף דעם פעקעדזש.

מיר צאלן די דיוטי און טעקסעס

צו גראסערי לייט: איר וועט געפינען, אז קיין סיילס טעקס אדער דיוטי וועלן ניט צו־גערעכנט ווערן צו אייערע אינוואיסעס. מיר וועלן דאס אליין באצאלן כדי איר זאלט קאנען באַ־דינען דאס פובליקום ניט רעכענענדיק זיי קיין עקסטרא געלט און האלטן דעם זעלבן פראפיט ווי פריער.

SALADA TEA COMPANY OF CANADA LIMITED.

ברודער מארד

הענכסע אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

"אין פלאנטער פון לעבן"

שפאנענד — רירנד — און אויסערגעוויינלאך אינטערעסאנט

לייענט די ערשטע פארטזעצונג

ר׳ יקותיאל ראדניאנסקי ע״ה

מיר, די לעטברידזשער אידישע קאמיוניטי, פילן מיט מיט דער גאנצער ראדניאנסקי פאמיליע דעם פארלוסט פון זייער מאן און פאטער. מיר האפן דאס איר וועט אינגיכן געטרייסט ווערן און איר זאלט מער פון קיין צער ניט וויסן.

לעטברידזשער אידישע קאמיוניטע

י. קלינגער, סעקרעטאר

ס. אייזנבערג ע״ה

מיר דריקן אויס אונזער האר־ציקן מיטגעפיל צו מרס. אייזנ־בערג אין אירע קינדער אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן אייך געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ר. מאזאר
מ. מאזאר
ל. מאזאר

און פאמיליעס

י. ל. פרץ־שול אויסשטעלונג

כדי צו געבן א מעגלאכקייט די על־טערן און פריינט פון דער פרץ־שול צו באקענען זיך מיט דער ארבעט פון די קינדער אין די קלאסן, און די מעטאדן, וואס ווערן באנוצט ביים לערנען — וועט דעם 21טן יוני צעעפנט ווערן די שול אויסשטעלונג, וועלכע ווערט געגרייט אין משך פון גאנצן יאר. די אויסשטעלונג וועט אפשפיגלען די גאנצע שול ארבעט פונם קינדערגארטן ביז די העכערע קור־סען און וועט אריינגעמען אלע קענ־שאפטן, וואס ווערן געלערנט אין שול און אלע ארבעטן וואס ווערן אין שול געטאן.

די אויסשטעלונג וועט דויערן ביזן 25טן יוני און וועט זיך געפינען אין גרויסן פרץ זאל און אין אייניקע קלאס צימערן, איינגעטיילט לויט די דערציאונגס אפטיי־לען און קענגשאפטן. דער קינדער גאר־טען וויינקל מיט זיינע האנט־ארבעטן פון האלץ, לייס און פאפיר; פארשיידע־נע געמעלן און אויסשניטן, אילוסטראצי־עס צו מעשה׳לאך און א. די ארבעט פון די "ברעקלאך", וועלן ווייזן די נייע מע־טאדן, וואס זיינען איינגעפירט געווארן אין קינדערגארטן אין משך פון דעם יאר און ווי פריי און פרייזלאך דאס קליינ־ווארן ארבעט.

די טאג שול ארבעטן וועלן זיין גע־טיילט אין: שפראך — ענגליש, אידיש און העברעאיש. דא וועלן זיין אחוץ שריפטלאכע ארבעטן, ווי קאמפאזיצעס, גראמאטישע ארבעטן און א. וו. אויף אי־לוסטראצעס אינסעניזיירונגען און אנ־דערע פארמען פון ארבעטן צום שפראך לימוד. די אלע ארבעטן וועלן ווייזן נישט בלויז די דערגרייכונגען נאר אויך די מעטאדן, וואס ווערן אין שול אנגע־ווענדט.

רעצענען: מוסטערן פון ארבעטן צו רעצענען און פארשיידענע פיגורן און בילדער, וואס זיינען ביי דעם קענ־שטאנד נעבנוצט בעוואהן, גאגאראפיע: א גאנצע ריי מאפעס, צייכנונגען און ביל־דער, וואס די קינדער האבן געזאמלט. פון א באזונדערן ווערט וועלן זיין די דר־אנראמען און בילדער פון מאניטאבא. וואס וועלן געבן א בילד פון מאניטאב־בא אמאל און היינט. געשיכטע: אידי־שע און ענגליש וועט אפגעשפיגלט ווערן דורך היסטאָרישע זאמלונגען. פלעגער פון לעקציעס, אילוסטראציעס און צייכנונגען, וואס זיינען געמאכט געווארן ביי די לעק־ציעס.

אחוץ דעם וועלן זיין זאמלונגען, וועל־כע זיינען געפירט געווארן נישט דור־רעקט צו קענגשטאנדן, וואס מען לערנט אין שול — נאר ווי באלייט ארבעטן. אזא ווי למשל זיין א אפטיילונג: אונ־זער וועטער סטאציע" וועלכע וועט אריינ־נעמען וועטער לוחות, וועטער און צייט אויסמעסטונג און א. וו. א חוץ דעם אלעם א גאנצע ריי האנט ארבעטן, וואס האבן א באזונדערן ווערט פאר דער ארבעט און קלאס.

די אויסשטעלונג וועט אויך געטיילט ווערן אין באזונדערע אפטיילן, שפראך: אידיש, העברעאיש. ארבעטן וואס וועלן אנווייזן דעם צושטאנד פון די קענג־שטאנדן און אויך די מעטאדן, וואס וועל־רען באנוצט ביים לערנען. געשיכטע: פלעגער פון לעקציעס, צייכנונגען, מאַ־פעס־פיזיקאלישע און סינאכראנישע באַ־ארבעטונג פון דאקומענטן און א. וו.

ר. מאזאר ע״ה

מיר דריקן אויס אונזער האר־ציקן מיטגעפיל צו מרס. מאזאר אין אירע קינדער אין זייער גרויסן פארלוסט. מיר ווינשן אייך געטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

ר. מאזאר
מ. מאזאר
ל. מאזאר

און פאמיליעס

איר הארץ האט עפעס געציטערט. דעם אלטן ארמסטראנג האט געפעלט א זון, איר האט געפעלט א פאטער, ארמסטראנג האט ניט געקאנט ליבן זיין זון, זי האט ניט געקאנט ליבן איר פאטער.

דער אלטער ארמסטראנג האט פאר־וויילט ביי מיס ארמסטראנג א פאר שטונ־דען, דאן איז ער אוועקגעפאהרן צו זיין אר־וואקאט און האט אים געהייסן אויסמאכן די נויטיקע פאפירן, אז ער נעמט אן מיס מערי מאקארטי אלס זיין א טאכטער און פון היינט אן זאל זי האבן אלע רעכט און פריווילעגיעס פון זיין א טאכטער.

דערמיט איז ער נאך ניט צופרידן גע־ווען, ער האט געוואוסט, אז מאקארטי גע־פינט זיך אונטער א קאנקורס, מען האט שוין צוגענומען אלע זיינע הייזער און זיי־נע געשעפטן און מען וועט זיי פארקויפן אויף אוקשאן אום צו באצאלן זיינע שולדן, עס וועט קומען דערצו. אז מען וועט ארויסוואר־פן מיס מערי פון איר ווילע אין דזשעקסאן פארק. דער אלטער האט אפ־געקויפט די דאזיקע ווילע אויף מיס מעריס נאמען, דערמיט האט ער זי באשיצט פון שאנדע, מען זאל זי ארויסוואר־פן איר היים.

איצט האט זיך פאר אים געשטעלט אן אנדער פראגע: וואס טוט מען מיט דעם אומגליקלאכן מאקארטי? ער איז וואנזי־ניק, אבער די דאקטוירים האפן, אז ער וועט ווערן געזונט. וואס וועט ער טאן, ווען ער וועט ארויס פון האספיטאל?

דער אלטער ארמסטראנג האט דאס אויך פארגערעכנט. ער האט אוועקגעריינט אין באנק א געוויסע סומע געלט, וועלכע זאל אריינטראגן אזוי פיל און אזוי פיל פראצענט, אז דער אומגליקלאכער מאקאר־טי זאל קאנען לעבן דערפון . . .

מיס מערי האט ניט געוואוסט פון דעם אלעמען וואס דער אלטער ארמסטראנג האט געטאן פאר אירעם וועגן. זי האט גע־ליבט דעם אלטן מאן, ווייל זי האט גע־וואוסט, אז ער איז גוט און איידל, זי האט אים באדויערט ווייל זי האט געפילט ווי אומגליקלאך ער איז.

נראה געארט האט מער ניט געהאט וואס צו טאן אין שיקאגא און ער האט אנגע־הויבן בענקען אהיים. ער האט לענגער ניט געקאנט לאזן זיין שוועסטער אלס טשעווייק און ער האט אנגעהויבן צו בע־טען מיס מערי זיי זאלן הייראטן און אוועקפאהרן קיין ענגלאנד.

מיס מערי האט ניט געוואוסט וואס צו טאן. זי האט געליבט געארט מיט דעם מאנען פייער פון איר הארצן, אבער זי האט ניט געקאנט אוועקפאהרן אין לאנד איר פאטער אין אזא טרויעריקער לאגע, ווי ער געפינט זיך איצט.

זי האט אבער געהאט א פריינט מיט וועלכן זי האט געקאנט זיך בראטען. זי אים געפאנען צום אלטן ארמסטראנג און האט אים אלעס דערציילט.

דער אלטער מאן האט זי אויסגעהערט אויפמערקזאם, דאן איז ער צוגעגאנגען צו זיין ביכער שראנק, האט ארויסגענומען א גרויסן בוך, דעם תנ״ך און האט געלעזן:

"הארום זאל דער מענש פארלאזן פאַ־טער און מוטער און זאל זיך פאראייניגן מיט זיין פרוי."

— קאנסטו דעם דאזיגן שפרוך, מערי?

— איך האב אים אמאל געקאנט — האט מערי געענטפערט.

— דאס איז מיין ענטפער אויף דיין פראגע — האט דער אלטער מאן געזאגט ערנסט.

— אבער ליבער הער ארמסטראנג!

— רוף מיך פאטער, — האט דער אל־טער מאן אונטערבראכן.

— אבער ליבער פאטער, ווי קאן איך לאזן . . .

דער אלטער מאן האט צוגעפרעסט איר קאפ צו זיין ברוסט און האט געזאגט:

— איך האב שוין אלעס באזאָרגט, — האט ער באמערקט ווי צו זיך אליין.

מיס מערי האט זיך דערשראקן גלייך.

— איר זייט גוט צו מיר, פיל און פיל בעסער ווי מיין אייגענער פאטער.

— איך בין אויך דיין פאטער!

מיט די דאזיקע ווערטער האט ער ארויסגענומען די דאקומענטן וועלכע זיין ארוואקאט האט אויסגעמאכט און האט עס איר דערלאנגט.

— וואס איז דאס? — האט מערי גע־פרעגט.

— דאס זיינען דאקומענטן, אז דאס געריכט פון שיקאגא אנערקענט דיך אלס מיין טאכטער. — האט דער אלטער גע־ענטפערט. — פון היינט אן מענסטו זיך רופן מיס מערי ארמסטראנג.

מערי איז געווען אזוי דערשטוינט און איבערראשט דאס זי האט עטלאכע מינוט ניט געקאנט ארויסרייכן קיין וואָרט.

— פאטער! מיט וואס האב איך פאר־דינט אזויפיל נוטסקייט. אזויפיל פריינד־לאכקייט און אזויפיל ליבע?

(ווייטערעס — קומט)

ביישטייערונגען

ווערטער הער רעדאקטאר פון ד. א. וו.:

זייט אזוי גוט און גיט איבער דאס געלט וואס איך שיק אייך: 2 דאלאר פאר דע סבית יתומים און 2 דאלאר פאר דעם קינדער האספיטאל. איין דאלאר שיקט מרס. שליטקין, פון מעליטא, מאנ., און דריי דאלאר שיק איך.

מיט רעספעקט,

מרס. סארים, מעליטא מאנ.

יאר אין אינדיען אן געלט, אן מיטעלען, אויסער וואס דו וועסט פארדינען מיט דיין אייגענעם שווייס פון דיין געוויכט, — האלטסטו אויס מיין פראבע און קאנסט זיך דורכשלאגן די דאזיקע דריי יאר אן מיין הילף. דאן האב איך נאך א האפע־נונג, אז דו וועסט ווערן א מענש. איך וועל דיר דאן אפנעמען און דו וועסט ווערן א קאטפאניאן אין מיין נעשעפט. האלט־סטו די פראבע ניט אויס, בלייבסטו א טויגענישלוס, ווי איך דענק דיר, דאן זאג איך זיך אפ פון דיר און פארשרייב מיין גאנץ פארמענען אויפ׳ן נאמען פון מיס מערי מאקארטי.

— דאס איז דיין לעצט וואָרט, פאָ־טער?

— מיין לעצט און מיין איינציקעס וואָרט.

— איך וועל טאן ווי דו הייסט מיר.

— דאן גיי און מאך זיך פארטיק פאר דיין רייזע.

— דזשיימס ארמסטראנג איז אויסגע־נאנגען פון זיין פאטערס צימער.

דער אלטער מאן איז צוריק געפאלן אויף זיין שטול, און האט פארדעקט זיין געזיכט מיט ביידע הענט. דורך זיינע אל־טע, דארע און צעקנייטשטע פינגער האט זיך געוויין טרערן.

— אומזיסט מיין מי! אומזיסט מיין שטרעבן! אומזיסט מיין ארבעט! ער האט זיך שוין צוגעוואוינט זיך צו פאר־שטעלן אז איר מיינען, אז ער נארט מיך אפ. דאס איז דאס ערגסטע, דאס טרויי־ריגסטע. דאס שרעקלאכסטע איז א מענ־שען. קוים געוויינט ער זיך צו אז זאגן לינן, קוים לערנט ער זיך אויס צו נארן, צו שווינדלען, אדער ווי דער אמעריקאנער רופט עס, צו "בלאפן", דאן איז דער מענ־מאראליש פארדארבן. אים וועט אינדיען ניט העלפן. איך וויים עס, ער איז אבער מיין זון, מיין אייניציקער זון, מיין קינד־איך מוז עס נאך פרובירן, פלייטסט וועט אים די גוטס בעסער מאכן.

און דער אלטער, כאן דאס געוויינט ווי א קליין קינד, עס איז אים געווען שווער צו פארטייבן פון זיך זיין איינ־אייגאנאייניציק קינד, — ער האט זיך אבער ניט געקאנט העלפן.

מען הויבט אן זיך צו צעפארן

דזשיימס ארמסטראנג האט געמוזט נאך אין דעם זעלבן אונט־אוועקפאהרן קיין ניריארק, זיין פאטער האט אים געקויפט א באן טיקעט און האט געוואוסט אויף דער באן סטאציאן, בין זיין זון איז אוועקגע־פאהרן. ער האט אים ניט מיטגענעמען א סענט אויף דער רייזע, ווייל ער האט מורא געהאט, אז קוים וועט דזשיימס האָ־בען געלט ביי זיך וועט ער בלייבן אין ניו־יארק אדער אין לאנדאן.

א גאנצן טאג איז דער אלטער ארמ־סטראנג געבליבן פארשלאסן אין זיין קאַ־בינעט. ער האט קיינעם ניט געוואלט צו־לאזן צו זיך, און האט ניט געוואלט וויסן פון געשעפטן.

אן אלט אידיש ווערטל זאגט: "קליי־נע קינדער, קליינע צרות; גרויסע קינדער, גרויסע צרות" דאס האט איצט געפילט דער אלטער מאן, ווען ער האט געמוזט ארויסיאגן זיין אייניציקן זון אין דער ווייט־טער וועלט.

דעם אנדערן טאג אין דער פרי איז ער געפאהרן אין דזשעקסאן פארק צו מיס מע־רי מאקארטי, פאר איר האט ער זיך אויס־געוויינט, פאר איר האט ער אויסגענאמען זיין ביטער הארץ, מיט איר האט ער גע־קאנט ריידן פריי און אפנהארציק, גלייך ווי זי וואלט געווען זיין ליבלאכע טאכ־טער.

ער האט איר אלעס דערציילט. ער האט איר דערציילט וואהין ער האט אויסגעג־שיקט זיין זון און פארוואס ער האט דאס געטאן.

מיס מערי האט אים פארשטאנען. ווי יונג זי איז געווען, האט זי דאך געפילט וואס עס קאכט זיך. וואס עס ציטערט, וואס עס פלאטערט אינם הארצן פון דעם אומגליקלאכן פאטער, זי האט אנגעשפארט איר קאפ אויף זיין הארץ און האט גע־וויינט מיט אים, אנדערש האט זי אים ניט געקאנט טרייסטן.

איך איר האט עפעס געפעלט. אויך אין

(פארזעצונג)

— יא, איך גיב אן די שטעלע.

— דאן מוזט זיך נאך היינט פארטיק מאכן צו דער רייזע.

— נאך היינט? ווען וועל איך דען פארן?

— היינט מיטן נאכטצוג וועסטו פארן קיין ניריארק, דו וועסט פארפארן אין האטעל קענינגסטאן, דארט וועסטו געפי־נען א מאן, וועלכער וועט דיר גיבן געלט און א שיפסקארטע קיין לאנדאן, פון לאנ־דאן וועסטו פארן קיין אינדיען. דו וועסט אין לאנדאן קאנען שטיין ניט מער ווי דריי טעג.

— איך בין אבער אין אינדיען נאך ניט באקאנט, איך קאן דאך ניט זייער שפארן. איך קאן ניט די מנהגים אין לאנד, איך קאן ניט די מענשן. איך וועל מוזן דארט וואוינען אייניקע מאנאטן, ביז איך וועל זיך דארט באקאנען מיט די מענשן און לעבן, און דאס וועט דארפן קאסטן געלט. דו וועסט מיר געווים געבן עטלאכע טויזנט דאלאר.

— דו באקומסט פינף הונדערט דאלאר אויף רייזע קאסטן און אויף די ערשטע נויטווענדיקע אינריכטונגען. מער וועסטו פון מיר ניט באקומען א סענט. דו וועסט מוזן אליין פארדינען דיין ברויט און לעבן, ווי דו וועסט קאנען.

דער יונגער מאן האט אראפגעלאזט דעם קאפ. לעבן אין קאלקוטא מיט פינף דאָ־לאר א וואָך, ווען מען איז געוואוינט צו

ווארפן זיך מיט געלט, איז ניט איבעריק אנגענעם.

—פאטער דו קאנסט מיך ניט באהאנ־דלען אזוי שטרענג, דו קאנסט מיך ניט צווינגען צו לעבן ווי א בעטלער, ווען איך פארמאג מיליאנען, דו קאנסט קאנסט מיך ניט פאראורטיילן צו אזא פארט לעבן, דו אליין האסט מיר געוויזן ווי אזוי אנדערש צו לעבן.

—הער אויס מיין זון, איך האב אלעס פרובירט און פון אלעס פארזוכט. איך האב פרובירט דיך האלטן שטרענג און האב פרובירט די בעבן פוישטענדיקע פרייהייט. אין ביידע פאלן האסטו זיך ארויסגעוויזן אלס א טויגענישלוס. איך האב באשלאסן דערפאר צו מאכן די לעצטע פראבע. דו מוזט אליין פרואוון דורכמאכן א שווערע לעבנס שול. דאס לעבן אליין איז די בעסטע שולע. וועלכע מוז דורכמאַ־כען אום צו קאנען שעצן דאס לעבן. דער מענשן וועלכער האט ניט דורכגעמאכט אלע קלאסן פון אט דער שולע, דער מענש וועלכער האט ניט געליטן פון נויט, הונ־גער און עלנט; דער מענש, וועלכער איז ניט געשלאפן אויף דער נאס מיט א הארטן שטיין צוקופענס, — דער פארשטייט ניט דאס לעבן, דער קאן ניט דאס לעבן.

— אלזא. פארלאנגסטו פון מיר איך זאל שלאפן אין דרויסן מיט א שטיין צו־קאפענס?

—יא. מיין זון, איך וויל דיך אויס־פרואוון, דו וועסט בלייבן אויף א דריי־

פרייטאג, יוני 19-טן

וועט דערשיינען די ערשטע פארטזעצונג פון אונזער נייעם

ראמאן

"אין פלאנטער פון לעבן"

שפאנענד — רירנד — און אויסערגעוויינלאך אינטערעסאנט

לייענט די ערשטע פארטזעצונג

:: פערזענלאכעס ::
PERSONAL

מעדיצינישער מאסאזש

מרס. ה. ע. סאלאוויי, פראָפ. מאסאזשיס־טין. באהאנדלט פאראליזיס, לאמבעגא, אלע פארמען פון רימאטיזם, טרוקענע באנקעס. 838 סאמערסעט בלאק, טעלע־פאן 88 066; רעז. 53 410.

היים און אָפיס פוידנישער פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

העמסטיטשינג געמאכט ווייל איר וואָרט סיק 5 סענט.
306 KENSINGTON BLDG.

R. B. ORMISTON
פלאָריסט
צוויי סטארס צו אייער באַרינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

:: צו פארקויפן ::
FOR SALE

6 רום נייע סטאקא באנגאלאו און סאן רום, איק פיניש־ינג און פלארס. פייער פלייס, פרענטש טירן, הייסע וואסער באַ־הייצונג, אין קאטידראל עווע. ניט ווייט פון מיין סטריט. פרייז $6,000. א גרויס־סער באַרגען.

9 רום חויז פולי מאדערן, אוק פיניש־ינג, פייער פלייס, א גאראַ־ז פאר 2 קארס. פרייז $4,800. א גרויסער סכעם.

א 5 רום נייע סטאקא באנגאלאו, מיט א סאן רום. א פייער פלייס, אוק פיני־שינג, פרענטש טירן, אין קאלעדזש עווע. פרייז $4,500. א סכעם.

געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.
אינשורענס פאר אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 761 55 און 807 53

צו פארקויפן א נייע פולי מאדערן 5 רום באנגאלאו. זייער וואַרם געבויט, גרויסע רומס, הייסע וואסער באהייצונג, באהייצ־טע סאן רום, האַרדוואָר פיניש. לאט 33 פוס. אונג און בייגנדס. עלעקטריק פיקסטשורס, איינשליסנדיק לינאלעאום. קומט אריין אין די וואנטן זעט דעם איי־נעמטיער אין 451 אנדערסאן עווע.

נייע באנגאלאו, אויף איינער פון די שענסטע גאסן לעבן מיין סט. אוק פלארס און פיניש. 5 פראכטפולע רומס און סאן רום אונטן, און פלאן פאר 2 רומס אויבן. פרייז איז זייער מעסיק.

7 רום פולי מאדערן הויז אויף א שיי־נער גאס, נאענט אין נארט ענד. גרויסע. ליכטיקע און באקוועמע צימערן. א באַר־גען פאר בלויז $3,000. זעט עס.

אויב איר ווילט א הויז, זעט

ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 MAIN ST. PHONE 51 000

בעטמאן, סאסק.

די אירן פון בעטמאן און אומגענענ־דן געלינען א גרויסן פארלוסט אין דעם טויט פון לייטנענט פרייזנס און אונזער שכן מר הלל דוואסקין וועלכער איז גע־שטארבען זונטאג דעם דרייטן מאי.

מר. דוואסקין איז געווען איינער פון די ערשטע תושבים אין דעם נענענס קו־מענדיק אויף זיין האמסטעד אין יאר 1908.

זייענדיק א גוטער ארבעטער אין פראַ־גרעסיון אין זיינע מעטאדן פון פארמעריי, איז דער פארשטארבענער געווען א דער־פאלגרייכער פארמער. פרגאנזיאציעס ווי דער וויינ־פול, יוניינעד פארמערס און א וועלכער ער האט איבערגעגעבן פיל צייט און ארבעט אין האט דערפאר גע־האט די פולע אנערקענונג פון די שכנים.

מר. דוואסקין איז אלע זיינע יארן גע־ווען א הייסער צייוניסט.

זיין ליבלינג אינסטיטוציע איז געווען דער נאציאנאל פאנד פאר וועלכן ער האט געארבעט אומערמידלאך. ער האט פאר דעם פאנד בייגעשטייערט באריינט־דע סומען און זיך שטארק באמיט אז אויף אנדערע זאלן געבן פאר אים.

א גוטער שכן און א טייערער חבר איז געווען מר. דוואסקין. ער האט פאר יעדן געהאט א פריינטלאך וואָרט און איז געווען גרייט איסזאגטהעלפן יעדן איינעם וואס איז געווען אין א שווערער לאגע.

די יעניקע וואס האבן געהאט דאס גליק אים נעענטער צו קאנען וועלן אים קיינ־מאל ניט באפרעגסן.

ערע זיין אנדייענקען.

א. ערעלשטיין.

זעט אונזערע נייע זומער סחורות
א גרויסער אויסואל פון וואס אויסצוקלייבן
Dominion Furniture Co., Limited
499 NOTRE DAME AVENUE
PHONES: 86 195 — 87 873

וואנצן און קאקראוטשעס
פארניכטעט. ארבעט גאראנטירט
CHARLES RIESS & CO.
376 Colony St. Phone 33 529

---

* לייענט "דאס אידישע וואָרט" אייער
* איינענע צייטונג, נעדרוקט אין אונ־
* זער איינענער שפראך, פאר אונזערע
* איינענע אינטערעסן פארשפרייט אין
* אלע אידישע היימען פון וויניפעג און
* מערב קאנאדע

:: צו פאַרלענטן ::
FOR RENT

צו פאַרלענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום פערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 56 668.

צו פאַרלענטן א גרויסע געפארנישטע רום. זיך ווענדן אין 484 פלאָרא עווע.

צו פאַרלענטן 3 אדער 4 רומס אין א פריוואטער היים, הייסע וואסער, נוצו פון טעלעפאן, אלע באקוועמלאכקייטן, זיך ווענדן אין 382 אלפערד עווענוי.

צו פאַרלענטן 4 רום פורניטשר קאטער־טע אין גרעענד ביטש. גלייך ביים בעוג פונם לעק. טעלעפאניר 54 334.

צו סובלעטן 2 רומס אין א פול מאדערן באנגאלאו. אלע באקוועמלאכקייטן, אויך א 6 רום מאדערן באנגאלאו. פאן 176-56.

צו פאַרלענטן 1 אדער צוויי געפיירנישטע רומס. טעלעפאן, באַ־, אלע מאדערנע באַ־קוועמלאכקייטן. כעסיקער רענט. טעלעפאן 22 754, 304 באן אקארד בלאק.

איך האב צו פאַרלענגען 2 רומס מיט א קיטשען, אדער 3 רומס מיט א קיטשען. אויך א סינגל רום פאר א מיידל אדער באַ־, מיט אדער אן באַרד. זיך ווענדן אין 519 מענטנס עווענוי.

צו פאַרלענטן א 4 רום סוויט, זומער קי־טשען און ווערענדע, ערשטן פלאר, הייסע וואסער שטענדיק, קאן קייך אריינמופן, $35.00 א מאנאט. אויך

צו פאַרלענטן א רום אין א קיטשען, גע־פארנישט. עלעקטריק ליים, הייסע און קאלטע וואסער. $10 א מאנאט, זיך ווענ־דען אין 390 סעלקירק עוו. טעל. 53 603.

צו פאַרלענטן א גרויסן געפיירנישטן קאַ־טערזיט, אין וויניפעג ביטש 1½ בלאק פון ריינ. כעסיקער רענט. פאנט 34 776.

וויניפעג ביטש. באַרד און רום, מיט לייכ־טע הויזקיפינג. די בעסטע מאלצייטן צו די בייליקסטע פריזען און בעסטער אטע־שאן. נאענט צום לייק און צום מאגיע זאל. טעלעפאניר 53 475 פון 12 ביז 1 און פון 6 ביז 8 נ.מ. אייער אלטע באקאנטע
MRS. M. COHEN
4 Ash Street Winnipeg Beach

באַרד און רום אין וויניפעג ביטש
פארברייטנגס אייער זומער וואקאציע אין א באקוועמער אומגעבונג. ווייר גוטע מאלצייטן און אויפפאסונג. מעסיקע פריי־זען. זיך ווענדן צו מרס. ר. פרידמאן, 5 אוק סטריט, וויניפעג ביטש.

וויניפעג ביטש
מרס. קאופמאן ווינשט צו אנאנסירן, אז זי וועט פערווירן נעשמאקע היימישע מאלצייטן און אייסטסריי צו יעדער צייט. רעזערוואציעס פאר רום און באַרד.

16 אש סטריט

:: שטעלע פארלאנגט ::
SITUATION WANTED

א קאפעל, געווען באשעפטיקט אין א קאנ־טרי דזשענעראל סטאר זעלבסט אנגעפירט זוכט א פאזישאן פאר זייער א מעסיקן האנאראר. דער מאן רעדט און שרייבט: ענגליש, דייטש, פוילייש און רוטענייש. פירט בוקקיפינג (לערזישער סינאפסיס), האט אויך גוטע עקספירענס אין האלץ האנ־ל. בעסטע רעפערענס. זיך ווענדן צו דאס אידישע וואָרט באקס 5991.

א יונגערמאן מיט 4 יאר דערפארונג אין דזשענעראל סטאר פארלאנגט א שטעלע אין שטאט אדער קאנטרי. דערט אייניקע שפראכן. קאן נעבן גוטע רעפערענסעס. טעלעפאניר 55 636.

ארבעטער פארלאנגט
HELP WANTED

פארלאנגט א שו״ב פאר יארקטאן, סאסק. זאל אויך קאנען לערנען מיט קינדער און האוגען ימים נוראים. גוטע געהאלט פאר דעם ריכטיגן מאן. זיך ווענדן צו
YORKTON HEBREW COMMUNITY
c/o Mr. Laskin, Yorkton, Sask.

פארלאנגט אן עקספיריענסד קעכערן פאר א כשר׳ן רעסטאראן. זיך ווענדן באלד דורך א נייט־לעטער (קאלעקט) צו
MR. RISKIN
10075-100 St., Edmonton, Alta.

פארלאנגט א קלערק פאר א דזשענעראל סטאר. מיט האבן עקספיריענס און זאל קאנען ריידן אונגאריש. זיך ווענדן שריפטלאך צו
CUPAR TRADING CO.
Cupar, Sask.

מר. ל. סימקין • • •

איז איצט אין מערב קאנאדע אין די אינטערעסן פון

אידישע וואָרט

די פארוואלטונג פון "דאס אידישע וואָרט" בעט אלע סובסקרייבער צו באצאלן זייער סובסקריפשאן צו ל. סימקין.

מר. סימקין וועט אויך אנגעמען ארדערס פאר

לשנה טובה קארטלאך

צום נייעם יאר

"דאס אידישע וואָרט" האט ארייננעקראגן א גרויסן און זייער שיינעם אויסוואל פון נייזיאר קארטלאך. באשטעלט אייערע איצט, דורך מר. ל. סימקין. וואָרט ניט אויף דער לעצטער מינוט ווען דער "דאס" איז גרויס. אלע באשטעלונגען וועלן אויסגעפילט ווערן אין צוגעמעסטער צייט און אין אייער בעס־טער צופרידנהייט, און די פרייזן וועלן זיין מעסיקע.

ביי אונז אין מערב קאנאדע

אין אלע אידישע הייזער

אין אלע אידישע געשעפטן

אין אלע אידישע שולן

אין אלע אידישע אינסטיטוציעס

לייענט

דאס אידישע וואָרט

דאס אידישע וואָרט

**דאס אידישע וואָר